دَ رنګونو پَیوندونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول حقوق د لیکوال سره خوندي دي، په انټرنېټ د خوروَلو حق پښتو ډاټ نېټ سره دے

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب نوم	د رنګونو پېوندونه
برخې	څلور (دربیزې، رباعیانې، لنډي نظمونه او غزلونه)
تخلیق کار (لیکونکے)	شیرین یار یوسفزے
کمپوز او ډیزائن	خیام یوسفزے
ټائټل	ګوهرننګیال
ټائټل عکس	دلاور عمر (کُرد آرټسټ)
پروف ریډنګ	شیرین یار یوسفزے
چاپ	اکتوبر ۲۰۱۴
بیه	یو نیم سل روپۍ (۱۵۰)

درکونه

یونیورسټي بک ایجنسي

عامر پرنټ اینډ پبلشرز

www.pukhto.net

PUKHTO.NET
پښتو ډاټ نېټ
http://www.pukhto.net

Estb. 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

دَ هغه رڼا پهٔ نوم چې دَ تنګۍ ، استحصال ، محرومۍ ، بدمرغۍ او بدرنګۍ تورې شپې ته کله ور پهٔ سر کړي

دَ هغه رنګونو پهٔ نوم چې دَ ژوند نوي سحر ته دَ عدل ، جوړې ، سوکالۍ ، سيالۍ او ذوق سامان پېدا کړي

شيرين يار يوسفزے
shereenyar@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنګونو پیوندونه، دَ فکر او خیال بل مشالونه

نورالامین یوسفزے

دَ فن په دنیا کښې دَ روایت نه تر جدیدیت سفر او په دغه سفر کښې دَ پرون (ماضیت)، نن (حالیت)، او سبا (مستقبل) زنځیر جوړ ساتل لکه دَ انساني ژوند یو نامیاتي حقیقت او عمل دے. دغه جانانه سفر کښې دَ دغه عمل دوه نور اړخونه هم دي چې یو ته پوهان شعري جمالیات او بل ته فکري او جذباتي معنویت وائي. دَ شعري جمالیاتو تعلق او تړون دَ فن پارې هنري ښکلا، تکنیک او اسلوب سره دے چې پکښې دَ متعلقه ژانر دَ مودو موجود روایت او وجودي ځاندره هم شامل دي او په فکري جذباتي معنویت کښې دَ فکرونو، قدرونو او خیالونو ټول رنګونه، ټول خوندونه او دَ دغه رنګونو ټول پیوندونه او مقصدونه راځي. دَ روایت نه تر جدیدیت دغه دَ ښکلا سفر داسې دے لکه دَ بنیاد (اړې) نه تر عمارت عمل. فنکار خپله په لمحه موجود کښې اوسي او خپل لوستونکے دَ حال په لار و کله ماضي او کله مستقبل ته بوځي او دا هله ممکن وي چې دَ فنکار او تخلیق کار خپل تړون دَ ماضي سره هم پرې شوے نه وي، دَ حال په معروضي حالاتو ئې هم نظر وي او دَ راتلونکي وخت په رُخ او مخ ئې هم سر خلاص وي. فن دَ ژوند آئینه دار وي او دے، نو ماضي، حال او مستقبل درې واړه اړخونه به او مرو لري او زما په خیال په دغه عمل او سفر کښې کوم تضاد هم نیشته. هر ساهو فنکار دَ روایت او جدت په تړون پوهه وي او دَ روایت په سپوري دَ حال په لار دَ مستقبل دشتې ته دَ تګ هنر او چل ئې دَ ذات برخه وي، هغه دَ خپل تخلیقي توان روحاني وجدان په زور خپل تخلیقي سفر دَ روایت په غېږ او سایه کښې پېل کړي او دَ حال په لار مخ په وړاندې ورځي ځکه چې حال بې دَ ماضي نه هېڅ وجود نه لري خو دَ روایت په سپوري پرلت وهل او هر څه ته ښه وئېل او بې دَ سبا دَ تصور نه تخلیق کول تخلیقي عمل دَ جمود او "اررېشنلزم" ښکار کړي چې یو بله انتها ده. هم په دغه تناظر او دغه چوکاټ کښې فنکار او تخلیق کار خپل تخلیقي انفرادیت او هنري ځانګړتیا لور ته سفر کوي.

دلته زما دَ وینا مطلب دا دے چې نه خو یو ساهو فنکار او قلمکار محض دَ روایت پرستۍ قائل وي چې ګوندي پرون هر څه ښه وو او پرون (ماضي) کښې ژوند کول پکار دي ځکه چې دا رویه هم منفي او غېر تخلیقي رویه ده، او نه دا نظر لري چې ګوندي پرون او روایت ټول په ټول منفي او بې کار دے، ماضي هډو دَ سره رد کول پکار دي، دغه بغاوت او دغه جارحانه رویه هم تخریبي رویه ده. لاره چرته مینځ کښې ده. دَ پرون ساهو روایات او قدرونه په روح کښې ژوندي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتل او دَ نن معروضي حالاتو سره دَ سبا پۀ لور تګ يو مثبت عمل او مثبته رويه ده او زۀ چې نن دَ کوم شاعر پۀ حقله خپلو لوستونکو سره خبره کوم هغه پۀ دغه تړوله خبره، دغه تړولو حقيقتونو او تړولو نذاکتونو پوهېږي. هغه هم دَ پښتنو پښتونولي، حجرې جمات او جرګې مرکې پۀ مثبت زماني او زميني وجود او کردار رسي او دَ نن پۀ تقاضو هم پوهه دے. دَ فن پۀ جمالياتي او هنري اړخ ئې هم لاس بر دے او فکري او تخيلاتي بنيادئې هم مضبوط دے، ځکه ورته مونږ دَ نن دَوَر نمائنده تخليق کاروئېلے شو او ځکه زۀ دا هم وايم چې نن پۀ کوم کتاب تبصره کوم دا محض دَ رنګونو پېوندونه نۀ دي بلکې دَ يو تعليم يافته، زيرک، جهانديده او روښان فکره پښتون دَ فکر و خيال بل مشالونه دي چې پۀ رڼائې زمونږ دَ زلمو روحونه او ذهنونه روښانه شي.

دَ "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" نه پس دَ ښاغلي شيرين يار يوسفزي دا دريمه شعري ټولګه "دَ رنګونو پېوندونه" ستاسو پۀ لاس کښې ده.

کۀ چرې فن دَ فنکار دَ ذات اظهار هم وي نو بيا ضروري ګڼم چې څو خبرې دَ صاحب کتاب پۀ حقله نورې هم وُکړم.

زۀ شيرين يار يوسفزے دَ هغه زمانې نه پېژنم چې لا هغه او دَ هغه روښان فکره ورور زرين زاده ايسفزے پۀ شنه شونډه زلمي وُو، او س چې زۀ دَ دې پروني زلمي او نني نيمځال پۀ دريمه شعري ټولګه خبره کوم نو اوس دا هغه نوخېزه زلمے نۀ دے، يو استاذ شاعر او اديب او دَ ډېرو تودو سړو نه راتېر شوے پښتون دے. استاذ ورته ځکه وايم چې لکه ما وړاندې هم ووې چې هغه تش شعر نۀ وائي (ليکي)، دَ شعر پۀ فن، زبان و بيان بيا پۀ بديع او علم تقطيع ئې هم لاس بر دے، دَ املا پۀ ټولو ګټ پېرونو، دَ ژبې پۀ ساختياتو او فرهنګي آهنګونو هم دَ ځنو ډېرو لويو لويو او مقبولو شاعرانو نه زيات پوهېږي او دې سره سره ئې فکري او نظرياتي بنياد هم ښۀ زور او مظبوط دے. دَ خپلې خبرې پۀ تسلسل کښې به يو وارې بيا دا او وايم چې دَ خپل قام او خپلو رواياتو سره ئې بې کچه مينه ده. خپل کلے او لس او ښکلے وطن ئې هم جانان دے خو پۀ دغه مينه کښې ئې دَ هوش، خرد او توازن لمنه چرې هم نۀ ده پرېښې ځکه چې تنقيدي شعور او عمراني بنيادونه ئې هم پا ځۀ دي. دَ هر څۀ ښۀ دي پۀ ځاى ئې دَ څۀ ښۀ دي او څۀ خراب دي، څۀ پکار دي او څۀ نا، پۀ فارموله دَ يو زيرک انسان پۀ حيث ښۀ رسېدلے دے او دَ يو تخليق کار پۀ حېث ئې پۀ شاعرۍ کښې دَ دغه شعور رڼاګانې ځان ښائي. دَ قام او اولس ټولې مسئلې، ټول دردونه، دَ نړۍ دَ منډائي ګرو منافقانه چالونه او پۀ دې پاکه خاوره دَ هغوي دَ دلالانو مکرونه او فريبونه ورته ښۀ معلوم دي. دَ تېرو څلوېښتو کالو پۀ هيجاني دور کښې دَ تخليق شوي ادب پۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رُخ او مخ هم پوهه دے او دَ تجزيې توان ئې هم لري، ځکه نو په دغه پوهه، زيرک او روښان فکره نظرياتي قلمکار خبره کول ډېر اسان هم دي چې مرام او مقصد ئې معلوم دے خو ډېر ګران هم دي ځکه چې هنري توان او فکري الوت ئې دَ زياتې پوهې او لوستې تقاضه کوي. دَ شاعرۍ سره سره هغه يو ښۀ فعال سياسي ورکر هم دے او نن سبا په سوشل ميډيا دَ خپل قام او خپلې ژبې مبارزه هم کوي چې دا کار او زيار ئې په پښتنو زلمو کښې دَ بېدارۍ او ځواک په اړوند ډېر ګټور او دَ ستائېنې وړ دے. هغه چې کله ماته "اوښکې مشالونه" کتاب راډالۍ کړے وو نو په هغې ئې ليکلي وو چې "خپل خوږ او قدرمند نورالامين يوسفزي ته دَ بندي ساعتونو ازاد فکرونه "اوښکې مشالونه" ډالۍ کوم" او زما په خيال ئې دا دعوه سل په سل درسته وه ځکه چې دَ زندان دَ تورو تمبو شاته صياد دَ بلبل وجود بندي ساتلے شي خو دَ هغه روح او سندره نۀ شي پابند کولے، ځکه خو قلندر مومند هم دَ زندان دَ تورو تمبو شاته دا اعلان کړے وو چې

ے دَ اشنا ياد دَ قفس ورمات کړو
بلتونه ډزې دي په کور کښې وشوې

او ځکه زمونږ شاعر هم په دغه تورتم کښې دا مستانه نعره وهلې وه چې

ے دا زۀ چوُز چې خداى هما کړم
ښيا وُ ما ته لوړ پرواز څۀ
دې نظر، پنجو او پَر ته
کوم باتور او کټه باز څۀ

دَ ښاغلي شيرين يار يوسفزي فن او نظريه فن زمانه اګاهو هم دَ پښتو ادب سترو ستو ستائېلي او واضحه کړي دي او دا اعلان ئې کړے دے چې دَ هغۀ دَ فن جمالياتي او فکري دواړه بنيادونه ښۀ پاخۀ او مضبوط دي. دَ خپلې خاورې او ثقافت رنګونه هم لري او دَ پښتون رومانس خواږۀ هم، خو په دغه جذباتو او رنګونو کښې ئې دَ خپل قام او اولس دَ ستونزو او راپېښو چيلنجونو نه هېڅ کله هم مخ نۀ دے اړولے او دغه شان ئې دَ يو ساهو فنکار او قلمکار وظيفه هم په غوره ډول تر سره کړې ده.

کله چې ګران مشر راجولي شاه خټک صېب دَ هغۀ په حقله وائي چې دا زلمے ماليدلے نۀ دے خو دَ دۀ دَ شاعرۍ نه دا اندازه لګولے شم چې دے يو ترقي پسند، نظرياتي تخليق کار دے او هسې په هوا کښې ئې تخليق نۀ دے کړے، دَ تخليق په ټولو معروضي لارو راتېر شوے دے او هم ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کلاسیک څنبلے او هضم کړے دے، تر دې چې دَ ستر حمزه نه ئې په تخلیقي انداز کښې مثبت اثر هم اخستے دے. نو دا دعوه دَ هغهٔ درې واړه شعري مجموعې په ښهٔ ډول اقراروي.

زهٔ چې نن دَ هغه په دریمه مجموعه یو ځغلنده نظر اچوم نو په دې نتیجه رسم چې کهٔ دَ فکر و نظر بنیاد او اساس ئې هم هغه زوړ (افغان ګلونه او ښکې مشالونه) دے خو دې نوې شاعرۍ کښې ئې دَ فکر و فن نوې نوې زاویې، دَ هنر او ژانر نوې نوې منفرد لارې او دَ وینا نوي نوي تازه آهنګونه محسوسیږي. زهٔ چې دَ هغهٔ په دې کتاب کښې په رباعۍ، نظم او غزل نظر اچوم او بیا دَ هغهٔ خوښ زوړ صنف ته دَ هغهٔ ورکړي نوي نوم سره ګورم نو زړهٔ مې وائي چې دا دعوه هم وُکړم چې دغه صنف (دریځزه) زمونږ شاعر په حقیقت کښې دَ زړهٔ په زور او مینه تخلیق کړے دے او مزاج ئې هم ورته ښهٔ په خلاص مټ جوړ کړے دے.

دریځزه څهٔ شے دے؟ او دَ پښتو ادب په زړو ربښو کښې وجود لري او کهٔ نا؟ نو په دې حقله به دومره اوو وایم چې کله دَ ښاغلي اسماعیل ګوهر "مسکا" چاپ شوه نو ما دا لیکلي وو چې دَ اسماعیل ګوهر دَ روح نه چې دَ هائیکوز په نوم کوم درې مصریزه نظمګي راوتي دي، دغه نظمونه په پښتو فوکلور کښې دَ سبلا بونو دَ ځهٔ لږ ډېر فرق سره دَ اکاهو نه وجود لري، هسې هم نظم دَ پښتو خپل او دَ ټولو نه زوړ صنف دے، غزل بیا ډېر وروستو پښتو ته راغلے دے.زمونږ ټول زاړهٔ (فوکلور هم) تخلیقونه واړهٔ لوی نظمونه دي چې فارمیټ ئې دَ یو بل نه بدل دے او چې کله مونږ دَ نړیوال کلي برخه نهٔ وو جوړ شوي نو دَ خپل کلتور په یخ سېورې به زمونږ ماشومانو چې کوم نظمونه تخلیق کول او وئیل. دغه اکثر دریځزې وې لکه دا چې دي.

وه سپینې سپوږمۍ!
(۱) ستن دې ورکه کړه نرۍ
زما ورور درپسې ګرځي، لکه غشے لیندګۍ

بې پښو ازمرے راغے
(۲) بې لومه ګډه ئې یوړه
یو ړوند پرې اواز وُکړو چې په کوم طرف ئې اوړه

شکر دے چې شیرین یار دغه زوړ صنف ته نامه هم کېښوده، کهٔ څوک بل څوک دَ دې نه هم غوره نوم ورکولے شي نو بده به نهٔ وي خو دا ساعت مېدان شیرین یار وړے دے.

په تېرو څلو ښتو کالو کښې چې په پښتون وطن کښې کوم ادب (شعر او نثر) تخلیق شوے دے، دَ قنوطیت او ماضي پرستۍ ټوک څادر پرې خور دے او زمونږ اکثرو شاعرانو دَ نوي ژوند نوي قدرونه او اربنائزیشن کړلے دے.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګو چې دَ نړۍ په هره ساهو ادب کښې ناسټلجيا شته (ډيزرټډ ويليج او ويليج بليک سمتهـ) ئې ښکاره مثالونه دي خو زمونږ خبره لږه بدله ده. زمونږ ماضي واقعي چې ډېره شانداره او پرامن وه، په ماضي کښې هم هر څۀ ښۀ نۀ وو، ډېر څېزونه بدلۀل پکار وو. دغه عمل دَ ارتقا په لور روان وو په مزه مزه روان وو خو ناڅاپه چې مونږ دَ نړيوال کلي برخه شو نو داسې ده لکه چې شپه په شپه بې دَ پوړو دَ کوټې سر ته ؤختلو او په دغه کوټه دَ يو عجيبه جنګ سره مخ شو چې دَ توپو ټولې خلې ئې زمونږ وطن لور ته دي. دَ نړۍ تهذيب يافته قامونه ټوپک په لاس دي سيمې ته وسائلو پسې راغلي دي، دلته ئې دلالان پېدا کړي دي او تخته مشق ئې پښتون وطن او پښتون قام دے. زمونږ په خپله خاوره بدحال دے او جنګ مو هم پېريانو سره دے، دَ ما په ماوژني پاليسي روانه ده او استعمار نوي نوي چالونه چلوي. دَ نوې دنيا نوو بادونو کۀ يو خوا زمونږ دَ سماجي ادارو او سماجي قدرونو بنيادونه ړنګ کړي دي او دَ ماده پرستۍ او ځان ځانۍ دېو زمونږ مثبت قدرونه لکه جرګه، مرکه، اشر غوبل، خېر ښېګړه، زغم او برداشت لۀ ستوني تېر کړل، يا ئې لګيا دے تېروي ئې. نو بل خوا ئې زمونږ دَ بچو نه بمونه ساز کړي دي. منم چې دَ پښتون په فطرت کښې مزاحمت شته او دَ خاورې او عزت دښمن خو بښخي نۀ معاف کوي خو دا نن چې څۀ کېږي، ځوک رانه امريکنيان جوړوي نو څوک رانه عربيان او ازبکان.

پښتانۀ ليکوال دا هر څۀ ويني او ګوري او زړۀ ئې پرې ويني ويني او لمبه لمبه دے. هغه دَ روسي ليکوال خبره چې پښتانۀ شاعران دَ طوفان مارغان دي، تل ئې په طوفان کښې الوت کړے دے، دَ پير روښان نه تر خوشحال خان خټک، دَ خوشحال بابا نه تر خدائي خدمتګار تحريک تر ادبي تحريک او دَ هغې نه تر دې دمه دَ تاريخ پاڼې ګواه دي چې پښتون شاعر او اديب په حقيقت کښې په طوفان کښې الوت کړے دے. نن هم زمونږ شاعر دَ دغه کاروان يو متحرکه غړے دے. موجوده صورتحال چې زمونږ په خاوره کومې رويې پېدا کړي ده، په بنيادي توګه ئې مونږ په درېو خانو کښې وېشلے شو. يوه ډله دَ پرون خبره کوي خو دَ نن هر څۀ رد کوي بله ډله دَ نن خبره کوي، ولې دَ پرون هر څۀ کږي، البته يوه ډله داسې هم شته چې دَ پرون، نن او سبا په تړون پوهېږي، دَ پرون ساهو قدرونه او ادارې هم قدروي او دَ نن په لار دَ سبا په لور هم سفر کول غواړي. شيرين يار دَ دغه ډلې او دغه رويې سړے دے. دَ قام وجود، خپله ژبه او ساهو قدرونه دَ سبا په لور دَ نن په لار دَ پرون دَ بنيادونو سره بوتلل غواړي او تر کومه ئې رسول غواړي نو هغه دې لوستونکي هم ولولي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه　دَ خپل ازاد وطن بـــــېرغ مې پهٔ لاس
ستورو سـپوږمۍ نه هم پهٔ بـره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبـــــیرؤباســـئ

دَ پښتون پهٔ خاوره چې کومه لوبه ګرمه ده، زمونږ شاعر ترې ښهٔ پهٔ زور او زېر خبر دے. هغه ټول کردارونه هم پېژني چا چې دغه لوبه ګرمه کړې ده او څوک چې دغه اور ته لمن وهي او دَ دې سره سـره هغه دا توان هم او جرات هم لري چې دَ هغه مخونو نه نقابـــونه پورته کړي کوم چې دَ پردې شاته دي. لکه ما چې ؤوې هغه خپلې خاورې، وطن او خپلو مقدساتو بـاندې وروک مئېن دے خو دغه لور ته ئې رویه منطقي او اپروچ ساهو دے. انداز او سوچ ئې مثبت (آپټیمسټ) رویه تنقیدي او تر څهٔ حده مزاحمتي ده خو فکرئې عمراني بنیادونه هم لري. تهذیبي هم او فني هم، کهٔ خبـره ئې دَ درېئزو پېل کړو نو دغه درېئزې دَ دغه فکري بـنیادونو سـره سـره دَ روزمرې او محاورې بـلها خوارهٔ هم لري، دَ طنز و مزاح مالګه پکښې هم ګډه ده، پښتو رومانس او دَ وطن دَ ښکلا رنګونه پکښې هم ځان ښائي او دَ متلونو برمحـــل اســـتعمال پکښې معنوي او کلتوري خوارهٔ هم راپېدا کړي دي. دَ دې باوجود چې پهٔ خپل وطن او قام اولس مئېن دے خو دَ تهذیبي نرګسیت نه ئې تر ډېره حده لمن بچ کړې ده او دَ خود احتسابۍ او خود تنقیدۍ پهٔ لار پهٔ ډېر جرات سره راتېر شوے دے، دَ خپلو خبرو پهٔ ثبوت کښې ئې څو درېئزې وړاندې کوم نو بـیا بـه غزل، رباعي او نظم لور ته ځُو.

ـه　سـترګې مې دواړه ډکې ډکې شـولې
ماښام دے، ناست یمه دَ سین پهٔ غاړه
دَ زلفـو یـــاد پـــهٔ زړهٔ راورېـدهٔ

ـه　خلکو اسـمان کښې سـیارې ؤنیوې
پښتون پهٔ کلي کښې ډېران لاندې کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نهٔ دے

ـه　دَ ځان او مال دَ حـــــفاظت پهٔ خاطر
لاړم تانې څخه مې کور واخســـتهٔ
ایله بــاران نه پرنالې لاندې شــوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

بــــیلتون ته وایه، څه خپل کار دې کوه
مونږه یو بــل وته بـــه بـــیا ؤګرځو
او بـــۀ پۀ ډانګ بـــاندې بـــیلیږي کله

نــن هغــه ښکلــې او هوښیــارې جینـــۍ
"خبر" چې فقــــیر ته ورکوو، وئیل ئې:
"ځان پۀ نیستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

بـــریت او شـــمله مې پۀ خاطر نۀ نیســـي
حســـن پۀ خپله یو طاقـــت دے، منه!
دَ زور آور او بـــــــــۀ پۀ لوړه خیژي

تیارې څۀ داســـې رنګله ګورې شـــولې
چاته تر ځنګ خپله ســـــایه نۀ ښکاري
غلو خو هم داســـې شـــپه لۀ خدایه غوښته

عقـــل شـــعور ســـره مو ډزې کړې
دَ وخت او بـــخت ســـره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان ســـــره پخه دشـــمني

پۀ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقــــات
نۀ کا تو ښه انبــــــــــــار دَ رزق او مال
مګر ســـپوا لۀ یو مېږي او انســــــان

د وخــت پـــۀ دوړو هــر څــۀ خړ نــۀ دي لا
تابـــــانه مخ پېښتنې جونه شـــــته دے
ســـپوږمۍ دې ځان وته غاوره نۀ شـــي

د ازادۍ، مینـــــې او امـــــن وطـــن
مقـــتل مقـــتل زندان زندان شـــو راته
خدایه! څۀ ؤشـــو او لا څۀ بــــــه کیږي

دَ شـــب پرســـــتو نه کوڅه خطا ده
تورابـــــان ګرځي، چرته ســـر پټوي
دَ سبـــا ســـتورے پۀ افق ؤځلید

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیرین یار غزل هم ښهٔ لیکي، دَ غزل پهٔ فن ئې موتېه کلک دے، دَ کثرت مطالعې لهٔ کبله ئې پهٔ ستائل دَ کلاسیک سپورے زیات حاوي دے. دَ حمزه بابا اثر هم پرې کله کله محسوسېږي، دَ خوشحال بابا، حمید بابا، علي خان او کاظم خان شېدا ښهٔ قاري هم دے نو دَ پښتو ادب دَ دغه عناصر خمسه دَ ستائل خوارهٔ ئې پهٔ غزل کښې ځان ښائي. ګو چې دغه ستائل او دغه (ډائیټیشن) زمونږ دَ کلاسیکي ادب سره زیات موزون ښکاري خو زمونږ شاعر هم پهٔ زوړ جام کې نوي شراب وړاندې کوي خو دا هم دَ ښاغلي شیرین یار یوه ځانته تخلیقي ادا ده چې احساس دَ ادراک پهٔ لار مخې ته راغلے دے. دَ هغهٔ پهٔ دې مجموعه کښې ټول ټال څوارلس غزلونه دي چې دَ دربېزو او رباعیانو پهٔ مقابله کښې ډېر کم دي او دې نه ئې تاسو دَ افتاد طبع (رجحان) اندازه پهٔ اسانه لګولے شئ. یو څو غزلونو نه ئې څو شعرونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدم او بیا نظم لور ته ورځم.

ے هغه یار خو جفاکار دے، خو پښتون دے
چې اغیار مې پښې راښکي نو بیا وُدرېږي

ے پهٔ خاطر د اغیارانو اخګر پرېوځت
چې پهٔ ما د یار د مینې نظر پرېوځت
کمتري او عاجزي مې هو مره زور کښې
دَانا او د غرور هغه غر پرېوځت

ے مړاوې ستر ګې بلا مړې کا
خون آشامې لا مړې کا

هر ارمان نه مې سر پرې کا
ځه! اوس جوړې منارې کا

ے ماته دې یادونه زور ګیري ښائي
کور ته مې دَ زړهٔ پهٔ دېوالهٔ راځي

پام ګورے لهٔ ستر ګو مې وُنهٔ لوېږې
توی او ښکه لیمهٔ وته بیا نهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـــه ستړګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشـو دَ سـتم ته سینه تانې دي
شوقـه! تلوسې دې پهلوانې دي

ـــه لویه ورشــو دَ پښتنو کۀ بـې بــهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې ټیکرې، ګړونج ټوټې، جونه تار تاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

تا بــه زما دَ کامرانیو جنډې هســکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بــلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

ـــه ماته ئې وعده ښَه ده
نوې بــهانه ښَه ده

خدایه! مازیګر ته خبر
داسې تماشه ښَه ده

دَ شیرین یار نظم کښې خارجي او داخل دنیا او نني واقعات، قام ته راپیښې ستونزې پۀ ښۀ ډول بیان شوي دي، ګو چې دَ هغۀ دَ نظم عمومي رنګ ساده او روایتي دے، دَ پښتو نظم چې مولانا فضل محـمـود مخفي ئې رده ابښودې ده او دَ نظم بابــا اجمل خټک کمال ته رســول دے یو مضبوط روایت لري خو دَ شیرین یار دَ نظم اختصار او سادګۍ دغه نظم له تر یو حده ځانګړے انداز او اســلوب ورکړے دے. پۀ لنډو او ســاده ټکو کښې ډېر څۀ وئېل دَ غزل خاصا ده خو شیرین یار دا کار دَ نظم نه اخستے دے. ځنې نظمونه خو ئې دَ داخلیت بـځري او درد ځړیکې هم لري، لکه "دَ تندرونو پۀ شپه" "جرات" "خو چې وینم" وغېره.

"اے نجیبه! اے شهیده!" نو مې نظم خپل لوستونکے هم دَ شاعر پۀ نظریه ژوند او هم نظریه فن پوهه کوي او هم ئې پۀ دې حقیقت رسوي چې زمونږ شــاعر څومره پۀ لړو او ســاده ټکو کښې څومره مؤثر او منظم خیال دَ نظم پۀ چوکاټ کښې وړاندې کولے شي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـــه

دَ پښتـــون دَ چمـــن ګلـــه!	دَ دښمن دَ ســـترګو خاره!
ســـرداري درنه لوګے شـــه	دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!
نۀ ډيوه شـــته چې کړم بـــله	نۀ ګلان شـــته چې ګېډۍ کړم
دا څـو اوښکي پښتنـې دي	دَ تا روح ته بـــه ډالۍ کړم
ملامت درته تول قـــام دے	دَ تا روح ته مې ســـلام دے
اے نجيبـــه اے شـــهيده	دَ تا روح ته مې ســـلام دے

"دَ روح کرب" نومې نظم کښې ئې دَ خارج او داخل وصال او اتصال دَ لوستو او محسوسولو وړ دے، وائي

ـــه

څو کۀ ســـترګې کړمه پټې
او زۀ نـۀ ګورم يو لـــور تـــه
يا مې غوږ هم هډو نۀ ږدم
هر کوم غږ او هر يو شـــور ته
دغه لمس هم پسې شَل کړم
او دا ژبـــه هم اوده شـــي
کۀ مې جوش لۀ لاسه ورکړم
بيا هم هوش پسې چپه شي
خو دَ روح ســـره بـــه څۀ کړم
هغـــه لار او چـــار راښايـــه
کنه! دلته اوس بـــې وس يې
دَ درد کريکه مې بيا ستايه

زمونږ اکثر شاعران دَ رباعۍ پۀ نوم قـطعې او نيمګړي غزلونه ليکي، دَ ربـاعۍ دَ وزن او بحـر لپاره کۀ پۀ عربۍ کښې دَ لاحوه ولا قوه الا باالله مثال ورکولے شي نو پۀ پښتو کښې مونږ څخه دَ خوشحال بابا وينا زمونږ لپاره بل معيار دے، بابا رباعۍ داسې ليکي.

ـــه

راشـــه! ښېګړه دَ وني ګوره
خپل ځان پۀ نمر کا، بل کا تر سيوره
پۀ سنګ ئې وولې، ميوه دروا چوي
خصلت لۀ وني، واخله اے وروره

شيرين يار هم رباعيانې دَ رباعۍ پۀ چوکاټ کښـــې ليکلي دي او دَ خپل فکر ښکلا ګانې ئې دَ فن پۀ چوکاټ کښې دننه وړاندې کړې دي، چونکه هغه دَ "ادب دَ ژوند لپاره" دَ کاروان يو تکړه غړے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے نو دلته ئې هم ژوند او دَ ژوند دَ ساهو قدرونو څنه ستر ګه ښۀ پۀ خلاص مټ کړې ده، البته پۀ څنو رباعیانو کښې هغه دَ یو روایتي پښتون پۀ صورت کښې هم راښکاره شوے دے او ډېر حقیقتونه ئې دَ یو روایتي پښتون پۀ انداز کښې رامخې ته کړي دي ځکه چې دَ رباعۍ روایت او انداز زوړ او پوخ دے.

لکه چې وائي ـ

ـ بد شي لۀ بدو او ښۀ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي، مګر سړو نه
څوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم بویه هغو نه

ـ وطن ته راشه، جوړ مرغزار دے
پۀ للمو دشتو، هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم، زړۀ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے، یار سره یار دے

ـ چې کله غوړ یې، دنیا راز غلې
خو چې لړسپور شې، ټول ګنه تللي
دغه دنیا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکیه کا، هغو ژړلي

ـ پۀ ژړا ژاړي، پۀ ویر مامور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
دَ جدل اور دے، وطن تنور دے
ایره ئې واخله، روغ کۀ رنځور دے

دا وو دَ شیرین یار دَ رنګونو پیوندونه او زما دَ دغه کتاب پۀ حقله خیالونه. دا دَ خپل دور دَ یو استاذ شاعر او قلمکار دَ فکر و فن ښکلا ګانې وې او دي. څوک چې پۀ خپله هم دَ ژوند پۀ ډېرو تیارو او پیچیده لارو راتېر شوے دے، څوک چې ژوند پۀ دې لړ عمر کښې دَ بلها تو دو سړو سره مخ کړے دے. مایوسي او ستړیا چې دَ چا پۀ کتاب کښې وجود نۀ لري. څو ځله راپرېوتے دے خو بیا هم پۀ خپله پا څېدلے او روان شوے دے ځکه چې دَ باچا خان دَ ژوند او جدوجهد فلسفه باندې یقین لري او هم پۀ دغه رڼا لاره ښۀ پۀ ډاډه زړۀ روان دے.

دَ شیرین یار دَ ښۀ ژوند لپاره دعاګو

نورالامین یوسفزے
شاه منصور صوابی
۷ جون ۲۰۱۴

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګونه پیوندونه

شیرین یار یوسفزے

دا کتاب چې ستا سو دَ وړاندې دے، دغه کښې دربیزې، رباعیانې، خاص ډول لنډ نظمونه او څو غزلونه دي. دا واړه تخلیق دَ زندان دننه دَ مرګ (پهانسی) کوټه کښې شوے دے. دې نه وړاندې زما دوه کتابونه "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" چاپ دي. دغه سره سره مې په چاربېته یو کتاب ګوتے (تحقیقي مقاله) هم لیکلے دے او بل کتاب مې دَ پښتو په "الف بې" شعر، قافیه، ردیف، بحر، وزن او رواني لیکلے دے چې ډېر زر به ستا سو دَ وړاندې وي.

دَ رنګونو پیوندونه دَ کتابت او ډیزائن ګران کار ښاغلي خیام یوسفزي په ډېر اخلاص تر سره کړے دے. دَ مرګ دَ کوټې دننه ما خپل تخلیق کاغذ ته سپارلے، بیا مې تري په موبائل فون عکس اخستے او سمدستي مې خیام یوسفزي ته (چې په سعودي عرب کښې ژوند کوي) دَ اي میل له لارې ورلېږلے دے. هلته هغهٔ کمپوز کړے او بیا ئې ما ته دَ املا دَ سمون لپاره رالېږلے. دَ املا دَ سمون نه ورستو ورته ما بیا لېږلے او هغهٔ ځان سره خوندي کړے. په زندان کښې دَ حالاتو او بیا دَ لیکونو دَ بچ پاتې کېدو هډو څهٔ پته نهٔ لګي.

خیام یوسفزے دَ یو ښهٔ کشر او منونکي په حیث شا مدام دَ زده کړې هڅه کوي او دَ پښتو ډاټ نېټ له لارې دَ دنیا ګټ ګټ ته دَ پښتو لیکونه او کتابونه رسوي. دغه رنګ نور بلها ډېر ملګري لګیا دي او دَ نېټ له لارې دَ پښتو ژبې خدمت کوي. نن په فېس بک او دَ سوشل میډیا په نورو پاڼو کښې هر پښتون ته دَ پښتو لیکونه دَ سترګو په رپ کښې ملاوېږي، ډېر ځني پښتانهٔ چې دَ پښتو دَ لیک لوست نه نااشنا وُو، هغو هم دَ پښتو لیک لوست زده کړو او ډېر ځني اوس پښتو کښې خپل تخلیقونه هم وړاندې کوي. تخلیق، تنقید او تحقیق سره سره دَ پښتو په املا ډېرې خبرې ؤشوې، دَ عام وګړي سره سره دَ نوو لیکوالانو او خاص دَ مسافرو پښتنو ډېره ښېګړه ؤشوه.

دغه لړ کښې زمانه چې څو مره هم کېدے شو نو ما خپل کردار ادا کړے. زهٔ په هغه ټولو ملګرو او خاص په مسافرو پښتنو ویاړ کوم چې هر چرته او هر وخت ئې خپله ژبه ژوندۍ ساتلې ده.

په دغه مسافرو او خپل قام، ژبې، کلتور او ادب باندې مئېن ملګرو کښې یو رانه دَ نظم غوښتنه ؤکړه، نظمونه خو ما وړاندې هم ډېر لیکلي خو دغه وخت ما فکر کوو چې کوم داسې یو صنف کښې طبع ازمائي ؤشي چې هغه هره موضوع زغملے شي او هغه ځنې خبرې چې مونږ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې غزل او عام نظم کښې نۀ شو کولے نو چې هغه ته هم ځاى پۀ لاس راشي. دغه وخت ماته دربيزه او رباعي پۀ نظر کښې راغلل خو دربيزه مې زياته خوښه شوه، رباعي دَ وزن او بحر پۀ حواله خپل ځانګړے انداز لري چې پۀ دغه اړه به هم خبرې کوم خو ډلته به دربيزه باندې پوره خبره کوم. ځکه چې دغه ته ډېر خلک هائيکو وائي چې يوه غټه تېروتنه او ناخبري ده. اول خبره به پۀ هائيکو کوم چې دا څۀ شے دے؟ هائيکو دَ جاپاني ژبې شعري صنف دے چې پۀ اصل کښې دَ جاپاني ژبې دَ نظم "هائي کائي" دَ سر درې مصرعو نه اخستے يا ساز کړے شوے يو صنف دے. دغه سر درې مصرعو ته به ئې "هوکو" وئيل. دغه هوکو برخې ته دَ بيل صنف شکل ورکړے شو، لکه څنګه چې مشرقي شاعرۍ کښې غزل دَ قصيدې دَ تشبيب نه راجدا کړے شو او يو بل صنف ترې نه جوړ کړے شو خو دلته دا خبره اهم ده چې غزل هم هغه شکل کښې دے او بيا چې کومې ژبې ته هم لاړ دے نو پۀ خپل شکل کښې لاړ دے، دغه ژبو کښې ئې هم نوم غزل دے او دا يوه خبره هم ده چې دغه ژبو کښې دَ غزل پۀ رنګ کوم شعري صنف نۀ وو نو ځکه ورته غزل لاړ دے. کۀ چرې دغه ژبو کښې دَ غزل غوندې کوم شعري صنف موجود وے نو بيا هلته دَ غزل هډو ضرورت نۀ وو. خو چې مونږه هائيکو ته ګورو نو د.دې معامله جدا ده، يوه دا چې هائيکو پۀ جاپان کښې دَ ۵، ۷، ۵ سېلابونو درې مصرې لري، دوېمه دا چې دَ درې مصرو نظم پۀ پښتو کښې دَ وړاندې نه موجود دے، درېمه نکته دا هم ده چې دَ.جاپان هائيکو دَ.موضوع لړ کښې محدوده ده او زمونږه درې مصرعيز نظم لا محدود دے.

دَ ۵، ۷، ۵ نمونه ـــ دَ ګلو څانګه
ځکه څنګېږي هسې
دَ سحر باد دے

ښاغلي اسماعيل ګوهر صيب پۀ خپل کتاب "مسکا" کښې دَ پښتو خپل درې مصرعيز نظمونه (دربيزې) وړاندې کړې دي چې دَ يوولس سېلابونو يو شان مصرعې لري او څلورم وزن کښې دي خو دَ نامعلوم سوب پۀ بنياد ئې ورله نوم "هائيکو" ورکړے دے. دَ دغه نه وروستو بيا نورو شاعرانو هم دَ دوي تقليد وکړو او دَ پښتو دغه خپل نظم ته ئې هائيکو ليکل يو سم کار وبالۀ. دغه يوه لويه غلطي وه او ده، دا کله هم هائيکو نظم نۀ دے، دا دَ.پښتو خپل درې مصرعيز نظم دے چې ما ورته نوم "دربيزه" ټاکلے دے. دا صنف دَ پښتو ادب پۀ تاريخ کښې (دَجنګي غړونو پۀ نوم) هم موجود دے، لکه دَ مرزا الغ بېګ دربار کښې دَ يوسفزو مشرانو دا وينا.

لکه يې نو داسې وُونه	لاس تړلي خداى درکړي
اوس مو وژنه لکه پښُونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ماشومانو اکثر صوتونه دَ درېِ مصرعو دي یعنې دربېزي وي لکه:

توره توته! مات دي شه ښاخونه
زهٔ درختے نهٔ شم
او هرچا درکښې جوړ کړي دي ټالونه

"بابُو لالې" هم پهٔ درې مصرعو کښې دي . یعنې دا هم دربېزې دي لکه

دَ بالښت لاندې انار دے
داسې زُوم مو دروستلے
چې نامتو پهٔ کندهار دے

دَ دغه نه زیاتې نورې هم بلها بېلګې پهٔ لاس راځي خو دَ دغه سره دا یادونه هم ضروري ګڼم چې دَ ایران او افغانستان پهٔ پُوله چې کومه کتبه موندے شوې ده او دَ هغې پهٔ حواله دَ پوهانو اندازه دا ده چې دا څو زره کاله زړه کتبه ده. نو پهٔ هغې هم دَ خبره دا دربېزه لیک ده.

نهٔ اړیکے یم
نهٔ دروغژن یم
نهٔ زورکړے یم

دَ دغه سره مونږ ته دا هم معلومه شوه چې "دربېزه" دَ پښتو زیات قدیمي نظم دے . دَ هغه نورو بېلګو نه داسې ښکاري چې دربېزه دَ جنګ یا ښادۍ یعنې مهم لهٔ کوره راوتلې ده.
دَ جوړښت پهٔ حواله به دا خبره وُکړم چې دَ یو هومره سېلابونو درې واړه مصرعې هم شته او لنډې، اوږدې مصرعې هم شته.درې واړه مصرعې یو وزن کښې هم شته او درې واړه مصرعې دوه یا درې جدا جدا وزنونو کښې هم شته. خو اکثر یوه مصرعه دَ سېلابونو دَ شمېر او یا وزن پهٔ حواله بدله وي. دغه نه پهٔ آخوا درې واړه مصرعې ازادې (دَ قافیه او ردیف) هم شته. او داسې هم دي چې اوله مصرعه او دریمه مصرعه هم قافیه وي.
دا خبره ما دَ ټولو دربېزو پهٔ حواله وُکړه چې پکښې اولسي دربېزې او دَ ماشومانو صوتونه هم دي. دَ شاعر لپاره دا ضروري ګڼم چې هغه دَ وزن خیال لازم وُساتي. نوره ئې خوښه ده چې دَ څومره سېلابونو برابر مصرعې (درې واړه) ترې او قافیه ردیف راوړي او کهٔ نا.
دا وخت ما خپله هم پهٔ یوولس سېلابونو کښې درې واړه مصرعې برابر لیکلې دي او دَ ټولو وزن څلورم دے یعنې هره مصرعه کښې هر څلور سېلابه سبټ کښې څلورم سېلاب دروند دے.
اسماعیل ګوهر صیب او دَ هغهٔ نه وروستو نورو شاعرانو هم اکثر دغه یوولس سېلابونه بحر او

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم وزن کښې (دَ قافيې او رديف نه ازادې) در بيزې ليکلې دي.
دَ دغه تقطيع څهٔ داسې ده

۱۱ = /// + //// + ////

هر څلور سپلابه سپټ کښې څلورم سپلاب دروند دے. دلته بحر دَ يوولس سپلابونو دے نو ځکه آخري سپټ نيمګړے راغے. دَ پښتو شعر کښې هم آخري سپټ نيمګړے راتلے شي، پهٔ عربي، فارسي او اردو ژبو کښې دا کار دَ زحافونو دے. زمونږ دَ پښتو شعر دَ وزن خپله طبعه ده، دَ عربي، فارسي او اردو ژبو دَ عروضو پهٔ قاعده باندې دَ پښتو ژبې دَ شعر بحر جوړول او وزن پهٔ زور سازول يو غلط او مصنوعي کار دے.
هر څو کهٔ دَ وزن دا کار بنيادي طور يو دے خو ژبې او دَ ژبو طبعه جدا جدا ده. عربي ژبه کښې دَ وزن او بحر دَ پاره لفظونه مقرر دي. دَ دغه لفظونو خپل دَ شمېر حرفونه او خپل انداز باندې دَ وزن حرکتونه دي خو پښتو کښې دَ دغه لپاره لفظونه مقرر نهٔ دي. داسې لفظونه مونږ لټول او مقررول شو خو دَ سپټ دا طريقه ډېره اسانه ده.
دغه لړ کښې زما کتاب "شيرين بيان" راروان دے. پهٔ دغه کتاب کښې پوره خبره شته. دلته زهٔ صرف دومره وَوايم چې دَ پښتو او عربي وزن او بحر محض پهٔ دغه سپټونو او لفظونو سره بېل نهٔ دي دَ دغه دواړو کار يو دے. دَ پښتو او عربي ژبې دَ شعر دَ وزن بېلګوټ پهٔ نور څهٔ دے او هغه دا چې دَ عربي و فارسي دَ شعر لپاره دَ دغه مقرر لفظونو راوړل يو شان يا يو ترتيب سره نهٔ هم وي. يعني کله خو دَ يو کلام هره مصرعه کښې تول يو شان لفظونه مقرر شي او کله کله دَ يو کلام هرې مصرعې وزن دَ مختلف سپلابونو يا حرکتونو پهٔ بنياد جوړ کړے شي. (دغه مصرعو کښې چې کوم وزن وي نو هغه دَ مختلف وزن او سپلابونو (دَ شمېر) پهٔ بنياد وي)
لکه دا مثالونه

متقارب:- مفاعيلن + مفاعيلن + مفاعيلن + مفاعيلن
رجز:- مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن
کامل:- متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن
متدارک:- فاعلن + فاعلن + فاعلن + فاعلن
اوس دا وګورئ
مضارع- مفاعيلن + فاعلاتن + مفاعيلن + فاعلاتن

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریع:- مستفعلن+ مستفعلن+مفعولات

هزج مثمن:- مفاعیلن+فاعلن+مفاعیلن

لیکن دَ پښتو مزاج دا دے چې وړومبے سېپ دَ کوم وزن راوړے شو نو ټوله مصرعه کښې به هم هغه سېپ راځي. کۀ دا سېپ مونږ "مفاعیلن" واخلو نو ټول پوره سپړونه به مفاعیلن راځي. آخري نیمګړے سپړ به مفاعیل یا مفا راځي.

دَ دغه سره به بل لفظ دَ پاره دَ وزن نۀ راوړو. پښتو شعر کښې صرف څلور وزنونه دي.

دَ عربۍ ژبې دَ دغه لفظونو په بدل کښې پښتو کښې دَ درې، څلور او پینځۀ سېلابونو سپړونه دي. خو وزن دَ څلورم سېلاب نه وړاندې نۀ شي تللے. وړومبے سپړ چې دَ څو مره سېلابونو وي او دَ کوم وزن وي نو وړاندې به مصرعه هم دغه شان وي. کۀ چرې مصرعه دَ طاق یا دَ لس او څوارلس سېلابونو وي نو بیا دا ده چې آخري سپړ به نیمګړے کېږي. دغه کم سېلاب دروند او سپک دواړه کېدے شي.

دَ پښتو وزنونه دَ نخښو په مدد سره دا ډول دي.

وړومبے وزن ////+

دویم وزن ////+

دریم وزن ////+

څلورم وزن ////+

دَ پښتو خپله طبعي دَ وزن لاړ (لکه دَ دولس سېلابونو مصرعې)

وړومبے وزن //// + //// + //// + ////

دویم وزن //// + //// + //// + ////

دریم وزن //// + //// + //// + ////

څلورم وزن //// + //// + //// + ////

دَ پښتو دَ طبعي نظام خلاف وزنونه او بحرونه لکه

////+////+//// = ۱۲

////+////+//// = ۱۲

///+////+///+//// = ۱۴

دَ دغه خبرو او نخښو نه دَ عربۍ او پښتو ژبې دَ وزن او بحر بیلګوټ ښکاره شو.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس دَ دربېزو په شعري مسئله څو خبرې کؤم. پښتو کښې ټپه هم یو قدیمي منظوم شعري صنف دے. دَ ټپې دوه مصرعې وي، یوه مصرعه دَ ۹ سپلا بونو او بله دَ ۱۳ سپلا بونو وي. دَ ټپې وزن څلورم وي یعنې هر څلور سپلا به سپټ کښې څلورم سپلاب درُوند وي او تقطیع ئې څه داسې ده.

۹ = /+//// + ////

۱۳ = / + //// + //// + ////

ټپه کښې آخر ته دَ "ن" "ه" (نه) حرفونو دَ اضافي او تکرار لۀ سوبه یو دَ قافیې یا ردیف خپل نظام هم په نظر راځي. کله کله دا صرف "ه" سپوا کولے شي. دا ټول جوړښت منظوم دے. او په ټپو کښې ښۀ پوره پوره شعریت هم موجود دے، دغه وجه ده چې زمونږ دَ پښتو شاعرۍ ټوله منظومه ده او دلته هر منظوم کلام ته شعر وئیلے شي ګنې دَ شعریت یو جدا معنا جوړېږي. دغه وجه ده چې نن کچه او پره خبرو سره آخر ته قافیه ردیف راوړے شي یا لږ ډېر وزن ته سمؤلے شي او دَ شعر نوم ورکؤلے شي. بازار کښې دَ "کانو" په نوم هم داسې بلها مواد خرڅېږي.

خو دلته دا ګیله عبث ده ځکه چې دلته خو لاتر اوسه خلک په غزل او رباعي کښې خطا دي. دَ قطعې او رباعي خبره خو لا جدا ده. دَ قطعې او رباعي خبرې نه وړاندې دلته دا ؤوایم چې دربېزه باقاعده منظوم کلام دے او دَ اولسي یا جنګي دربېزو نه سپوا نورو دربېزو کښې پوره پوره شعریت موجود دے او دربېزه دَ پښتو خپل قدیمي نظم او شعر دے.

دغه صنف کښې دَ بیلا بیلو موضوعاتو یو لوی ځای موجود دے. ما خپل ځان دغه کتاب کښې دَ مختلف موضوعاتو دَ راوړلو او بیلا بیل رنګونو دَ پیوند کؤلو تر خپله وسه پوره پوره کوشش کړے دے.

په دغه کتاب کښې رباعیانې هم دي او دَ دغه باره کښې هم لږه خبره کؤم. رباعي هم لکه دَ غزل راغلے شعري صنف دے یعنې زمونږ خپل نۀ دے خو ځښې ملګري اوس دې ته څلوریزه وائي او ځښې خلک په څلوریزه، رباعي او قطعه کښې فرق نۀ شي کؤلے. رباعي دَ څلورو مصرعو په یو خاص انداز کښې ځانګړے شعري صنف دے چې هره مصرعه ئې دوه دوه ټوټې وي. دَ دې خپله مخصوص دَ بحر او وزن طریقه ده. وړاندې چې زمونږه مقدمینو هم کومې رباعیانې لیکلې دي نو هغه ئې هم دَ عربی دَ عروضو په قاعده یا طریقه لیکلې دي او دَ هغې تقطیع هم په هغه ډول ده. دَ پښتو دَ طبعې سره پوره سمون نۀ خوري، په دغو کښې یوه رباعي چې دَ لس سپلا بونو ده، هغه دَ پښتو مزاج سره سمون خوري خو هغې کښې هم دربمه مصرعه لانجه جوړوي او دَ پښتو په

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

حساب پکښې یو سپلاب زیاتېږي. ما خپل ځان دغه کتاب کښې هم هغه دَ لس سپلابونو رباعیانې لیکلې دي خو تقطیع ئې پوره په پوره دَ پښتو په قاعده ده. او ما خپل ځان دغه لهٔ دَ پینځهٔ سپلابونو سپټ تاکلے دے. وزن به هم هغه څلورم وي ځکه چې پښتو کښې سپټ کهٔ دَ درې سپلابونو شي، کهٔ دَ څلورو او کهٔ دَ پینځهٔ سپلابونو شي خو دروند سپلاب دَ څلورم ځاې (نمبر) نه وړاندې نهٔ شي تللے.
تقطیع ئې څهٔ داسې ده.

///// + ///// = ۱۰
سَپټ ۱ + سَپټ ۲

دغه ډول وزن بحر کښې غزلونه او چاربېتې هم څو لیکلے شوې دي خو رواج ئې نهٔ دے موندے او زهٔ وایم چې دغه انداز صرف دَ رباعۍ دَ پاره مخصوص ښهٔ دے، دا دَ بل صنف دَ پاره خوند نهٔ کا. دَ موضوع او مضمون په حواله په دومره ؤوایم چې دغه زوړ جام کښې نوي شراب وړاندې کېدے شي او په داسې انداز هم چې چاته به او پره نهٔ لګي. قطعه په پښتو کښې ډېره لیکلے شوې ده او زما نورو کتابونو او خاص ''اوښکي مشالونه'' کښې ئې نمونې شته. اګر کهٔ ما دغه کتاب کښې قطعې هم ټولې دَ څلورو مصرعو لیکلې دي خو دَ قطعې دَ پاره دا خبره دَ یاد ساتلو ده چې قطعې لازم دَ څلورو مصرعو نهٔ وي. قطعه دَ غزل په انداز (وزن او بحر) لیکلے شي. څلور مصرعې هم وي او زیاتې هم کېدے شي. دغې ته ټوټه هم وئیلے شو.
خو چې نوم څلوریزه شو نو بیا دا خبره لږه جدا ده او هغه دا چې زمونږ څهٔ شاعرانو دغه څهٔ دریېزو په ډول لیکلي خو مصرعې څلور لري. (دغه ډول شعرونه محب الله مشواني ورور هم لیکلي دي)

ے　تهٔ دَ خوبونو ښاپېرۍ یې، ځکه
ما درته ټول عمر شو ګیر کړے دے
اوس مې پهٔ دې خبره پوخ یقین دے
ستا به پهٔ خیال کښې هم راغلے نهٔ یم　　(محب مشوانړے)

اوس دلته سوال دا راپیدا کېږي چې دَ دغه څلوریزو دَ رباعۍ او بیا خاص دَ قطعې سره څهٔ توپیر دے؟ نو رباعي به لازم دَ څلورو مصرعو وي، اوله، دوېمه او څلورمه مصرعه به سره هم قافیه وي، هره مصرعه به دوه ټوټه کښې وي خو قطعه به لکه دَ غزل روانه وي، لازم دَ څلورو مصرعو به نهٔ وي دَ زیاتو هم کېدے شي، وړومبۍ مصرعه کښې قافیه دَ شاعر خپله خوښه ده. نوره به قافیه لري.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو توپير خو ښېخي ښکاره شوے دے او هغه دا چې رباعي خو هم دَ وزن و بحر په حواله جدا ده. دَ قطعې بيا ځانله تعريف ؤشو چې لازم څلور مصرعې نه لري او دَ قافيو حالت ئې هم بيان شو خو دلته دَ څلوريزو حالت دَ دغه دواړو نه ځان جدا کوي او هغه دا سې چې دا څلور واړه مصرعې دَ دريېزو په شان دَ قافيه او رديف نه ښېخي ازادې وي (خو دَ وزن او سېلابونو دَ شمېر په حواله پابندي لري) نو ځکه دغه ته هم رباعي يا قطعه وئيل مناسب نه دي او هم دغه څلوريزه نوم ئې سم دے او دغسې به مونږ څخه يو بل صنف هم په لاس را شي.

نور په دغه کتاب کښې څو غزلونه دي او څو نظمونه دي. په غزل خو خبره کولو ته حاجت نيشته خو دَ دغه نظمونو په حواله به دا ؤوايم چې دغه ډول نظمونه ما "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" کښې هم ورکړي دي او دلته دغه کتاب کښې هم خو چرې پرې خبره نه ده راغلې. اوس به دومره ؤوايم چې دغه ته دې غور ؤکړے شي، دې نظمونو کښې دَ داخل او خارج دواړه ډوله دَ اظهار يو ښۀ ځاې موجود دے، او دَ اوس په لنډ تنګ وخت کښې دَ کتنې قابل هم دي. دَ پښتو او پښتنو دَ پاره پکښې ډېر کار کېدے شي. دا څو خبرې ما ضروري ګڼلې نو ځکه مې ؤکړې، نور هر څۀ په لوستونکو پرېږدم.

پۀ درناوي

شيرين يار يوسفزے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړومبۍ برخه

دریېزې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

شيشَکه ، توره درنه شپه چې لاړه
راغے بد رنګه او بې نوُره سحر
وايه! چې ؤخاندُو، کۀ ؤژاړُو اوس

دَ ځان او مال دَ حفاظت پۀ خاطر
لاړم ! تهانې ښخه مې کور و اخِستۀ
ايله "باران نه پرنالې لاندې شوم"

خلقو آسمان کښې سيارې ؤنيوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران "لاندې" کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځې

هغهٔ وې: ځکه مې وادهٔ ؤنهٔ کړو
کلي کښې طبعې پورې ښځه نهٔ وه
"چې لاس ؤنهٔ رسي مېوه تروه شي"

بېلتون ته وايه ځه! خپل کار دې کوه
مونږه يو بل وته به بيا ؤ ګرځو
"اوبهٔ پهٔ ډانګ باندې بېلېږي کله"

نن هغه ښکلې او هوښيارې جينۍ
"خَبر" چې فقير ته ورکوهٔ وئېل ئې:
"ځان پهٔ نيستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼۍ

برېت او شمله مې په خاطر نۀ نیسي
حُسن په خپله یو طاقت دے منه!
"دَ زورآور اوبه په لوړه خېژي"

ماوې: لۀ تا مې مال و سر شه قربان
لېلا! زما په خوب او خیال کښې تۀ یې
وې ئې: سرې دَ شپې رښتیا نۀ وائي

بُلبل کۀ نیَت دَ لوی الوت کړے دے
بورا هم بل وطن ته کډه تړي
ګلو تهو پېۍ والا برقعې واغوستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیځي

زما غانټـــول ، زما رَېدي چـــې نِشته
پـــولو ، پټـــو ته دَ کتـــو څۀ پاتې
خدایه! دَ زهـــرو دا اتې ورانــې کړې

نن ئې دَ زلفـــو خـــړې ځنګ جـــوړه وه
دَ مشاطې هُنـــــر تمـــام وو پـــرېنه
ځکه پۀ ویخه اوس خوبـــــونه وینـــم

زما دَ خیـــــال او دَ هُنـــــــر بُلنـــدي
دَ چا تګـــونـــو بانـــدې هېڅ هم نۀ شي
"آسمـــان پۀ کتـــو کۀ څوک وولي، نو څۀ ؟"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

تيارې څۀ دا سې رنګله ګُورې شؤلې
چاته تر څنګ خپله سايه نۀ ښکارې
"غلو خو هم داسې شپه لۀ خدايه غوښته"

عقل شعور سره مو ډزې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دښمني

دَ سيند او بو باندې ډاکه پرېوته
ما ورله خپلې رنې اوښکې ورکړې
دَ وطن ښکلې دې تارۍ وهي اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڼي

پهٔ ما دې اوردَ مینې پورې کړلو
لا اوس پوکي دَ اسوېلو ورکوې
دا تهٔ نو هم خو څهٔ دَ کانې نهٔ ئې

دَ اصل ، نسل نه اِنکار ؤنهٔ کړې
تش صفا رنګ باندې بازي مهٔ تړه
"رنړې اوبهٔ چاتې کښې نهٔ شاربې څوک"

زیست مو ولقه کښې دَ روزګار کښېوتهٔ
بې دَ پېسو نه څوک خبره نهٔ کا
دَ حسرت مړي بې کفَنه پراتهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

ما ته صحــــرا ښکــــي نـــن يــو ګُل دَ لاله
دِ ہر زړغـــوني شـــان لۀ ســــوخته ؤوې
"موســم هُم يــار دے اوس دَ غــوړ لســـتونې"

زړۀ کـۀ دې هــــر څومـره هُـم لـوی دے ګُـلـه
خيـــال او نظــر دې هُم لنډ پـارے نـۀ دے
خـــو ! "يو څادر کښــې دوه بربـــنډ نـۀ راځي"

نـــن چــې زمـــا وړو زمـــا دَ وادۀ
البــم کـــاتۀ او ځــان ئې ؤنۀ لېـــدۀ
وې ئې : نو مونـــږ ســـره مو ورانه وه څۀ ؟

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېزې

لۀ سـاره څُویه دې نـور څۀ ؤوایم
لۀ ډېـره تـاوه ئې لمبـه لمبه کړم
راشـه! لږ خو اله کۀ تو د بـرېږي چرې

ما ورته وې: پُـوندې دې ؤچاؤدلـې
مخ دې چا پېـره تېر سـرې ؤنیـول
وې ئې: نیستي ، هستي دي لږې سره

ما ورته وې: خدای دې افسـر کا بچـے
چـرته دَ کلي کـور پۀ "نَبَه" بـه راشي
هغه پۀ نبار کښې "ګهرداماد" شـو دَ چا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

زما په خپلو رڼو اوښکو قسَم
زما په کسو کښې ئې عکس پاتې دے
رادې شي يار که ئې په خپله کښي

دَ ګاونډ اور ته چې لمنه وَهې
خو خپل کاله ته دې لمبې راوَلې
"دَ خپله ځانه خو څوک نۀ سېزي ځان"

اوس که په کلي کښې دې خوښ نۀ وي څوک
پر پرده ښبره ورله دُعا ؤغواړه
چې "ښۀ" شي ورک به شي دَ ښار په طرف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريڅزي

نن راته ښکلي ډکه لار کښې ؤوې
راځه! چې سترګې سره ؤجنګوو
"روشن خيالي" ده هېڅ پروا مۀ کوه

څو مال او مُلک دَ ټول وطن "لاندې" کړې
رزق تمام دَ ګرد اولس ؤنغردې
دَ حرص نس به دې لا نور اوږے شي

يا به زما دَ لُغت عِلم کم وي
يا خو لفظونه به مانې بدلوي
پۀ "آزادۍ" او "ساتون" پوهه نۀ شوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

دَ اوښکو سیند کښې مې سېلاب راغلے
دَ زړګي ښارئې راله یوړو تمام
باچا کچکول باندې پَترې ؤوهل

نن هغه ښکلې، بې آسرې فقیره
خونَړې سپې چې بده ؤچیچله
ناظم وئېل: خبر دے دا "فرېښته لې" ؤشُو

رېباره! ستا دَ متازې نَه شُو خلاص
ستا دَ ټګۍ نه ډک روزګار ختم شو
مینه خو لاړه پهٔ هوا باندې شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

زما کۀ اوښکې ملغلرې وې هُم
مغرور اشنا پرې لاړ، شو تېر دَ پاسه
خدای دې دَ چا پۀ ښېو کښې توی نۀ کا څوک

پۀ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقات
نۀ کا تونبه انبار دَ رزق او مال
مګر سړوا لۀ یو مېږي او انسان

دا دَ جنت دَ باغیچې ګُلونه
پۀ کوم ډ پران مې پېرزو کړې کله
پۀ کاغذونو باندې اور پورې شه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دهقان چې سوال ؤکړي باران ؤغواړي
کلال به وائي: خدايه! شين ئې لرې
دلته انسان ته خپل اوقات معلوم شي

بازار دَ سُود دومره تود شوے دے چې
دَ ضميرونو سودا ګاني کېږي
اوس پۀ خپل سوري هم باور مۀ لره

دا هواګاني چې حالونه وائي
دَ آسمان ستوري هم عکسونه اخلي
ماشومه مينه به اوس څنګ پټوُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیڅي

دَ مینې تــار چې مې لا پــوخ نهٔ وو ســم
خپلو نازونـــولـه دې تـــال واچـــوهٔ
نو اوس جــوتېږي لړې پهٔ خیـال ورکـــوه

هغهٔ وې : دومـــره خشـــمناک یمه چې
"هلهٔ و پهٔ پـــوزه بـــاندې مچ نهٔ پرېـــږدم"
ما وې: نو خدای خو دې مئېن کا پهٔ چا

مـا وې: پــولـــس ماما! دا ډزې دَ څـهٔ؟
"جوړې ، پهٔ کلي کښې جګــړه ؤشـــوه"
وې ئې: نَه مړه! زمونږ غوا لنګه شـــوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڼې

وي ئې: مُلا يم خو سخي هُم يمه
اولس، پولس پهٔ دسترخوان مې ګوره
ما وې: نو دا څهٔ ستا دَ ګوره رائي

زما ککۍ آخلي اوس عکس اپُوته
يا کهٔ نظام دَ ټول فطرت بدل شو
کاغې پهٔ پنجو کښې شهباز يوړو . . !

دَ وخت پهٔ دُوړو هر څهٔ خړ نهٔ دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوِره نهٔ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دړېيڼي

پۀ جار بـه ؤوايم خپل راز دَ مينـې
دَ حـق پۀ تـور بـاندې وژلے نسۀ يم
پرېـږده چې رسم دَ منصور ادا شي

دَ شب پَرستـو نه کـو څه خطا ده
تورا بـان ګرځي چـرته سر پټـوي
دَ سبـا ستـورے پۀ اُفـق ؤځلېد

ما دې پۀ سـترګو کښې يو چاته کتل
زۀ پۀ تـول حال دَ دې اسير خبر شـوم
اوس خو عکسـونه هُم حـالونه وائي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ آزادۍ ، اَمن او مينې وطن
مقتل مقتل ، زندان زندان شو راته
خدايه څۀ ؤشو او لا څۀ به کېږي

آزار مو واخِست دَ جمال او جلال
شال او شړۍ لکه خشاک سوزېږي
مونږه خپل کور ته پردے او رراؤړے

خدايه ! ما واخلې يا قيامت راولې
مانه خو دغه کانې نۀ شي ليدے
چې تور کارغان سپينې کونترې ووړي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

مُشک مې پهٔ دراو پهٔ ديوار ؤشيندل
لاره ، کوځه مې کړه ترمکه پهٔ اوښکو
خو يار مې سور شو لاړ پهٔ اس دَ هوا

دَ سپينې خُلې دَ سرو لبانو پهٔ نوم
"ما پهٔ سپوږمۍ باندې ګلونه کرل"
خدايه ! دا خوب مې بې تعبيره نهٔ کړې

دَ ځيګر وينه چې مې ؤسپزله
قام له څو اوښکې مې ډالۍ راوړلې
خو ! ړاندهٔ خلک پهٔ ډيوو څهٔ کوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ اجل کومے مې سندره کړلو
زۀ خو پۀ مړو زړونو کښې ساه راوَلم
چې ما مړوي نو مرګ دې خپله ؤمري

ما چې دې زور ته دَ يادونو کتل
زړۀ ته مې خيال دَ هر تدبير عبث وو
غرق شي سېلاب ته چې بند ونه تړي

راغلې ما وژنې ، نو څه! ؤمې وژنه
مرګيه! ؤلې لاس او پښې دې رپي؟
مونږه اوس هاغه پښتانۀ خو نۀ يُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

خپله قصـــاب او دَ موړي څۀ بـــاوَر ؟
خپله پۀ ځـــان دَ دې مـرګي څۀ پتـه!
ځکه چـړې دَ لاندې ســـــاه اخلمه

اجَـــــله! ژاړه تۀ ، زۀ نۀ ژاړمــــــه
تۀ چې مې ؤوژنې ؛ زۀ لا ژوندے شـم
مړ خو هغه شـي چې ناموس ئې ورک شـي

شـــړې مې څۀ لړه خيـــرئنه شـــوله
چې دې بيا سـتـــرګې دا سې سپينې کړلې
دَ دُنيـــا رنـګ مې ايله اوس ؤليـــدۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ خپل آزاد وطن بېرغ مې پهٔ لاس
ستورو ، سپوږمۍ نه هم پهٔ بره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبير ؤباسئ

چې خبر نهٔ يې پهٔ تېر شوي پرون
نو څنګه زده ئې پهٔ راتلونکي سبا
دَ نن پوهٔنې خونا پوهه کړې لا

تهٔ چې بازونه پهٔ قفس بندوې
لا ترې مَخُوکې او نوکونه آخلې
بيا دَ کارغانو "بدمعاشي" مهٔ ژاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ما وې: دا زلفې دې وې سپورې اکثر
خرې کښې هغسې ګلان نهٔ تومبې
وې ئې: اوس کلي ته سپرلي نهٔ راځي

لاړم آسمان ته دَ بخت ستورې پسې
ما وې: تختې نه لړ دَ تخت ځای ته شه
وې ئې؛ نو تا سوخوځهٔ هم ؤخوځئ

دا لوی آسمان پرې تنګېدلے خو ، نه
دَ زړهٔ دنیا به مې روښانه وے لا
دا سې سپوږمۍ کهٔ یو ، دوه ، درې نورې وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

ستــــرګـي مـې دواړه ډکـې ډکـې شــــوُلـې
دَ زلفـــــــــــو ياد پـهٔ زړهٔ راؤوربـــېـــدهٔ
مابنــــــام دے ناست يمه دَ ســــيند پهٔ غــــاړه

آســـمـــــان دے ډک له ښو ښو بــرخــــــو منم
خــــو لوی مــرام لره بـــه لوی جـــــو ړېږي
”ؤري دي دَ بـــــــــام دَ ګـيـــــا خـــوب نهٔ ويـنـــــي“

زهٔ دَ ســپــــــــرلي پهٔ آب وتاب څهٔ کـــــــوَم
زهٔ دَ ورشــــــــــــو آب و ګـيـــــــــا ژاړمه
دَ شپونکي ځای خـــــو خُاره نهٔ شي نيـوے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځې

نن چې په لار کښې مخامخ راغے يار
وې ئې: منم ؛ خو دَ زړهٔ حال ؤوايه
سترګو مې وې ، خو پکښې اوښکې راغلې

ما چې زاهد په مېخانه کښې ؤليد
په خپلو سترګو مې يقين نهٔ راتلو
ساقي وې: پوه نهٔ شو دَ ورځې راغے

زلفې ئې تاو خورې دَ رخسارو په سر
سترګې ئې سرې ، بانه ئې برند دي اولاړ
چې نن به څوک دَ قتل وار تېروي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

بُلبُل په ماته څانګه ناست ژړل ئې
"سرې ځوْلې غوټۍ مې څۀ په هیر لاړلې"
چې دَ ښار خلقو کفنونه ګران کړل

کۀ خپله ښځه دَ چا حُوره وي هُم
پردۍ بدترې نه ابتره ښکارې
ښې ښې میرمنې لاړې وینځې شولې

مُتهې زما پرتې دَ بل اُوږو ته
پۀ ما چلېږي ګزارونه کوي
دَ وخت پۀ دې جبر به څنګ نۀ ژاړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

څوک ئې لۀ ځانه پـرېکـوي چرې نه
البـتـه خُـور. مُتِه پۀ غـاړه کـړي لا
زۀ چې رنځور شــوم نو تا پرېښــودمه

يو څوک خوشحـاله وو چې لُور ئې ؤشـوه
ما وې: څۀ! ښه ده جهالت ختم شـو
هغه وې: مـړه! اوس بـه روغه ؤشـي

زمونـږه سيند ته يوې شپـې له راشـه
چې دَ چَــړونو او چَـرو پۀ ژبـه
واورې! چُپيا کښې دَ فطرت سـندرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

شمع محفل ته چې رڼا وربخښي
دَ دې په ځان باندې خپل څۀ تېرېږي
دغه يو سوچ کله چا کړے نۀ دے

څو کۀ ښاغلي اتلان غوارمه
مګر دا خوني هغه خونې نۀ دي
"دَ کارغۀ جالې نه څو باز نۀ پاڅي"

راځه! دا خپلې دَ هُنر خبرې
مونږه دَ وخت لوی عدالت ته پرېږدو
تاريخ پۀ خپله دے بې باکه مُنصِف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼزي

کوتوال چې پورته شـــو او ښار ئې لوټ کړو
دې ته قاضي "پېشکې ساتـــون" ؤوئېل
دَ ضــــرورت دَ نظـــــريې صدى ده

جُمات له غُســــل ئې په وينـــو ورکــړو
خپلـه ئې ځـانله په صُبـــــا ؤلامبـــل
چاوې "ســـيّد" دے دَ وخت لوى صوفي دے

خپلـوي ، دوســتي خو دَ وجُود په قـــــدر
هســــې چَتې ګيلې مانې مهٔ کـــوه
پهٔ ماندګۍ کښې خو خپل ســـبورے تښتي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ ځوانۍ زور کچه توبه نۀ مني
واعظه ستا واړه کړان عبث دے
او بو ته بند دَ شګو نۀ تړي ثوک

دَ مازيګر شفق دَ سیند پۀ غاړه
او دَ چېتر "ترتر" کښې ټال دَ بوډۍ
غواړي زما او ستا دَ مينې پېوند

وریځې غړوسکے غړوسکے راشي پۀ نمر
دَ رڼا وړانګې ترېنه ثیره وَهي
زلفې پنډه پنډه پۀ مخ عبث اړوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېئيزې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند وساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو پۀ ژبه

زۀ ګوته بره ثُريّا ته نيوم
دَ هغۀ ستر ګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غماز نه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

آسمان کښې ګورم دَ وریځ غړوسکي ته
زما دَ یار پکښې تصویر جوړ شوے
خدایه ! اوس باد لۀ کومې رامۀ ولې

صبا چې راشي دَ قفس پۀ لوري
زۀ ترې پُښتنه دَ ګُلشن ؤکړمه
سترګې ئې ډکې شي؛ ګویا نۀ شي

چې لور پۀ لور ورله حالونه وايي
هغې صبا له بې تپوسه خڼې
ماله پۀ تَشه خلۀ قسم راکوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو پۀ ژبه

زۀ ګوته به ثُريّا ته نيؤم
دَ هغۀ ستر ګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غمازنه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

وادۀ ، اختر کښې دَ رشتې پۀ غرض
هغه پۀ ځان چې سپين پوډر ؤمخي
تۀ ورته ښې تورې چشمې واچوه

دَ موزيکې نه ځانته کيتې غوَره
طمعې ، آسرې نه خپله هڅه ښه ده
دَ بل ځادر باندې څوک مُلا نۀ تړي

تګے دَ شکې ځل ډنډوکے کښې
اوږے بکيانو وَته بېرې وايي
پۀ سخت ساعت شي نظر کيرې بيرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

کوخې، چنې مې بلا ؤكتلې
ځان مې يو چرته هم پېدا نۀ كړلو
دا تور دَ تا پۀ ستركو پورې نۀ شي؟

دا چې لۀ ځانه ستورې اوروا خِستو
پۀ شپه دَ بر آسمان نه ؤلوېدلو
دۀ ستا جبين باندې سُور تيک ته كتل

هغه حُجرې او هغه خُونې دي خو
دَ سيالۍ سترګې پۀ چا نۀ خوړېږي
دَ ښو ځوانانو مياندې بُورې شولې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼۍ

دَ چا دَ سترګو او بارخو په مینه
کله نرګس، کله لاله ښکلوم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

شپه ده، مېره ده، وائم ستورو وَته
ما ته دَ یار دَ حرم لار ؤښايئ
وائي ګرېوان کښې دې خپل سر ننه کړه

مخ دې چمن، لب او رُخسار ګُلونه
دَ خط او خال بُلبلان ښايي سره
خو دا دَ زلفو کاغې "شې" کړه ترینه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دربانديِ سپوږے دَ اقبـال کـوَمه
زۀ يم هُما ، اوږے شـاهين خـو نۀ يم
لکه کونتره چې اوتره شـولې

ستا يو خبـره مُعتبـره نۀ ده
خـو زۀ ګُمـان خپل بدوَلے نۀ شم
خبـر دے راځه ! هغه زړې نـوې کا

پۀ اژدهـام کښې دَ خود سره رامبـل
پۀ تېل ماتېل کښې دَ بـې واکه ورمو
دَ خيال پۀ تال وهم جُـوتې دَ وصال

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ حد نه هُــــورته ربــــرېدلي کۀ يُـــو
چـــې دَ پُښتـــو جنډه مو هســـکه ربـپي
پۀ ننګ او پت بـــه مو پښت پُښت نازېږي

تنکـي تنکـي پۀ ښکلا ســيال ګُلـــونه
ځي بــل دِيــار ته آب و ګِل پۀ خاطـــر
څۀ مو ســپـرلے ، څۀ آبـــادي دَ وطن

زما کمے بــه دې محــفل کښـــې وي تل
پۀ غير غماز بــه خوا پـــوره دې نۀ شـــي
دَ ټاټ پېـــوند بـــخمل کښې چرته لګـي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېزې

پهٔ یو ګُلشن به لمبې پورې نهٔ وي
ګُل او بُلبُل به خوند لهٔ ژوندہ آخلي
کهٔ دَ بارودو کارخانې بندې شوې

دَ خپل ارمان څلې ته اودرېدمه
اوښکې ، سلګۍ مې ضبط کښې پاتې نهٔ شوې
خپل مسیحا چاته قاتِل دې نهٔ شي

دَ پارُوګانو هُم آبا یمه خو
ستا پهٔ کمځیّو مې قابو نهٔ راځي
پهٔ ښامارانو اُودې نهٔ چلېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ذوق ئې دَ مرګ لهٔ خوبه پورته کړلو
ستا دَ پانزېب او بنګړو شور ته سلام
راګونه پر برده چې پېسې ؤګټې

ما درته وې زلفې دې مهٔ راسپړه
ورمې خودېږې چُغل خورې وې نو
کلي پهٔ کلي ډنډوره جوړه ده

لب او رُخسار ته دې لالونه ايرې
دُرشهوار دې تر غابونو خجَل
ګُتو ته هسې تَش شوَلي آچوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅۍ

دَ بــــر پتــوَر پټکــي شــمله او جــرګه
کنـــډر حـجره دَ سـيالۍ څۀ جوګه کړي
چې دَ پُښتــو خُـــونه ميراته شـــؤله

پُښتنــې خوېندې ننګ او پت نه ډکــې
لۀ سـره تېــرې وي دَ ورونـــو پۀ سر
خاورې شـــه! خاورې چې وي ګرانې پۀ چا

تېـرے ، جفا ، خَشـــم او مكـــر ، فـــرېب
پکښــې به يـــو راســــره ؤنۀ منې
يـــاره ! "خپل عيب دَ وولو مينځ وي کنۀ"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼۍ

دَ اصل ، نقل مانـــې مۀ لټـــوه
دَ حق ، ناحق پته هم ګــرانه ده اوس
دا دَ "لیبل او اشتهـــار" صدۍ ده

کڅــو ته ستا چې غلے غلے کڅم
ورک شوے ځان ګورمه غل خو نۀ یم
دا دَ بانـــو سپاهیان دي پوهه کا لړ

دَ تَبـــر مارو مُتـــې شلې شه چې
ښاخ ئې دَ ببـــرې هډو پرې نښـــودو
ما به دَ ټـــال لوئې جــوټې ته کتل

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼۍ

ستا دَ عزت او دَ ناموس پۀ خاطر
ما چې دَ ځان نه بنجاري جوړه کړې
خو ؤلې ستر کې اوس تۀ نۀ توروې

دَ خَلق پۀ واره وسائلو باندې
څو اژدران خپله سينه اچوي
ترڅو به ژوند دَ مرګ لۀ خولې شوکوُ

مونږه دَ پوهې طرفداريُو مګر
ټکې بېړکۍ ته خو تعليم نۀ وايُو
دارې ته واچوي اَستر دَ قانون

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڼي

دَ چا پهٔ وَس او تدبیر نهٔ یُو ایسار
نهٔ خو ناپوهه، نهٔ کمزوري یُو مونږ
خنډ دَ اصلاح یو تت اُمید ؤګنه

هر استعمار خپل دلالانو باندې
دَلې رنګ رنګ عنایتونه کړې
دا ځېنې برخې آسماني خو نهٔ دي

پهٔ بخششونو دَ اورنګ پاللي
پهٔ خطابونو دَ فېرنګ نباغلي
مونږ نهٔ نارهٔ دَ "زنده باد" غواړو..!

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

دَ خوارۍ حد مې تمام کړے باندې
هيڅ يو اينځر به مې کيکر نهٔ شي خو
کهٔ لهٔ آسمانه مې کمے رانځي

دَ ديدن "خبر" دغه دے وُړمه ځمه
دَ غمازانو خوُلې دې وازې اوسي
ګدا دَ سپو پهٔ غپا نهٔ جاروځي

مدام چې حُسن دَ تخليق ستائيمه
دغه ده مدحه دَ خالق دَ قدرت
ځم حقيقت ته دَ مجاز پهٔ لاره

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

حق او انصاف دَ توازن ترڅه
پسې فطرت او بيا دَ حُسن مقام
ورستو طاقت او آخر اَمر مُطلق

يار ته زما په سترګو وګوره لږ
چې خپل ګُمان دې په يقين بدل شي
دَ حُسن ذوق ته به فجُور نۀ وايې

درُشت خوبي خوئي جوهر دے لکه
زما په ډېره ژړا اُف نۀ کوي
دَ کاڼي زړۀ په اوبو نۀ پستېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیزې

ســـتـرګې مې ډکې وې ما توی نۀ کړلې
تَله ، پارســنګ ، او پېمانه چې نِشــتـه
دُر په صدف کښې هم بـــند پاتې ښۀ دي

ســتـا دَ بـــار خـــو نازکـې دا رنګله ده
دَ خـــولَو څاڅکي پـــرې هم نۀ شـــم کتے
دَ زړګي آه څکه قابـــو کښــې ســاتم

هغې زما دَ دیـــدن شـــــوق وَتــه چې
نـــن دَ جمـــال دَ ذوق جنـــــون ؤیېـل
پۀ محبت بـــاندې بـــه ویـنـــاړمه اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دړيېزې

پهٔ ګارې وارې ګرېوان نهٔ يمه خوښ
خو دَ ابکارو دَ خندا لېونے
آباد سحره! دُعا ماته کوه

زما پهٔ خون دومره آواره شؤله
لوړه، ژوَره ئې تر پامه هېڅ ده
مخه دَ زور يوه بلا نهٔ نيسي

ښه او نا ښه بدې کښې نهٔ وي ګوره
بيا هُم چې خوامخوا پُښتنه کوې
دَ تنګ نظرې نه تنګ دستي غوره ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼي

ملک دَ پښتو دے ، سر پۀ سترګو منم
خو دَ موقعې محل دا دومره لحاظ؟
چې پۀ يقين باندې ګمان غالب شي

دَ نظر ورانګو مې تيارې غوڅې کړې
ستا دَ چار ګُل غمے هُم ؤبر ېښيدو
ستورے اوس زېړے دَ سبا راکوي

دَ خپل ښائېست دَ آب و تاب پۀ خاطر
کشو زما ته سپېلني لوګے کړه
آئينې عِجز نه حېرت اخېستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيزې

ژوند بـه پۀ خوند او وقـار څۀ کوي اوس
چـې پۀ بــازار لکه غلام ارزېـږي
دا لوبـه جوړه کړه هم ژوو خپله

چې فلسفه کښې شي ناکام فلسفـي
نـو لېـونے شـي اوتې بـوتې وايي
پۀ عامه پـوهه دې خوشحـاله کـرئه

پۀ تصوف کښــې چې خطا شــي صوفي
نــو دَ الحـاد پۀ کـږو وږو ســـَـر شـي
ساده ايمــان باندې شاکـــره اوسه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمه برخه

رباعیاني

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

بد شي لۀ بدو او ښۀ دَ ښو نه
خوی دَ سړو شي مګر سړو نه
ځوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پُښتو هم بوبه هغو نه

موسُوم پۀ ساده وي دَ لارې مَل کا
چې یاد پۀ غل وي لۀ ځانۀ بېل کا
ډېره دې بله دَ خپل شعور کا
دَ ژوند پۀ لاره سِهل مزل کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

ځنې دي سپورې رنګ دي تک تور دے
وضع دي ورانه ګډوډ دي کور دے
څوبې همت ئې نو بې قدرت ئې
ژوند له يوسا دې له بله پور دے

وطن ته راشه جوړ مرغزار دے
په للمو، دشتو هم اوس بهار دے
چې ورته ګورم زړۀ مې پسخېږي
ګل خوا ته ګل دے يار سره يار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

زيـــړمازيګـــړکښي دَ ســـيـنـد پهٔ غـــاړه
ساقـــي مُطـــرب وي راســـــــره دواړه
بـــــد پامي تـــوله وي ښپـوَ ړلاندې
لاس پهٔ نـــامـه وي خـــوښـــي اولاړه

داکـروَنـــده چې دَ هـــريـــو ګُل کړم
پـــرېنه سمســور بـه دَ تـــا کـــاکُل کړم
ګُـتـــه پهٔ خلهٔ بـه درتـــه سنبُل کړم
ستـــا پهٔ ثنـا بـه هـــريـــو بلبُل کړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

دَ ژوند په سر مې غمونه پند دي
دا چې مې ستر کو کښې اوښکې ډنډ دي
کهٔ وخت ایسار کړم کهٔ بخت بېدار کړم
نهٔ مومم ښاده دې له بس شند دي

څومره چې وسوم زړهٔ ئې لا یخ شي
زما په آه ئې څکه اَخ اَخ شي
په ډک محفل کښې داسې راشا کا
غواړي چې ماته ناخوالي مخ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

څۀ پۀ سُرور يم څۀ پۀ سُرُود يم
نۀ پۀ خپل سُوداو نۀ پۀ بهبُود يم
خلک دَ نبشت نه هم خپل ځان بُود کا
زۀ شتۀ وجود کښې نبست او نابُود يم

پۀ ژړا ژاړي پۀ وير مامُور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
د جدل اور دے وطن تنور دے
ايره ئې واخله روغ کۀ رنځور دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

کۀ نۀ څۀ پلورې او نۀ څۀ پېرې
بیا هم لګیا یې ګوتې دې شمېرې
یو ذره غم وي پۀ ځان ئې غر کړې
واره ښادي کړې دَ تا نه هېرې

پۀ توره شپه کښې دَ آسمان ستوري
پۀ سپین جبین دې سور ټیک ته ګوري
نرۍ خوَله دې پۀ بارخو ښوري
ځکه خو پرخه پۀ لاله ووري

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

ژوند نه خوند لاړ دے هسې دوران دے
خلک تول وړے تش سود او زیان دے
دود و دستور څهٔ خپلوي ، دوستي څهٔ
پت او الفت خو تش پهٔ زبان دے

لږ را بهر شه لهٔ خپله ځانه
چې څهٔ خبر شې لهٔ درست جهانه
قدم بوسي به دې بحر و بر کا
خو زړهٔ دې لوی کا لهٔ دغه تانه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

غــږ دَ جرس دے وخت دَ پاڅُون دے
دغه څَوځَښت خو دلوی ژوندُون دے
مُرغ او مُــلا هم کـړے آذان دے
دَ مرګ پۀ خوبلا اودۀ پښتــون دے

دا چې بــې نیــازه لۀ زۀ او تۀ یُم
پۀ زۀ کښې تۀ ئې او تـۀ کښې زۀ یُم
داســې زما چې ځـیګـر او زړۀ ئې
ځکــه دا ســتا پۀ لب و لبمــۀ یُم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

بيا نوبهـــــار چې پۀ بــاغ و راغ وي
ساقــي، مُطرب وي چنګ و ايـاغ وي
قــاضي کۀ ايښے پۀ کرښه سـر خپل
شيخ بـه تسليم وي جوړ بـه فـراغ وي

رڼـا دې بــيـرته ښکـاره اثــر کا
چې تُـورې شـپې ته کـــړه پۀ ســـر کا
رنګ او نور دا سې سـره پيـوند شـه
دَ سيـالۍ ډک چې دَ ژونـد سحـر کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

حُجره، جمات دے کنډر، کۀ کور دے
لمبه لوګے شو بل پرېنه اور دے
روڼي دَ ممات ئې خلکو ته روڼ کړو
مخ دَ حيات اوس دومره تک تور دے

چې سره ناست يُو زۀ او يار دواړه
دَ رنګ او نُور شپه دَ رود پۀ غاړه
لۀ هسکه ستوري پټ پټ را ګوري
دَ غر پۀ سر هم سپوږمۍ اولاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

دَ بد مرغیّو هریو شبخُون ته
چې یو لښکر شي ګران دي پښتون ته
دَ ورور په لاس کښې دَ ورور ګرېوان دے
څنګه به سم شي دَ زیست سمون ته

دا ګرځ دَ تندر نهٔ دَ آسمان دے
خپله سبزلے مونږ خپل آشیان دے
ذره ګرم نهٔ دے کاتب دَ برخې
دَ ځان دُښمن مو پهٔ خپله ځان دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

چې کله غوړ يې، دنيا رازغلي
خو چې لږ سپور شي تول ګنه تللي
دغه دنيا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکيه کا، هغو ژړلي

قدرت طاقت به نور ځومره غواړې
په قرقره به تر کومه وياړې
دومره دې زور وي دغه دې زغم وي
چې نوک دې خوږ شي نو ورته ژاړې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

ګورې کرکښې،   غـوا ړې ممـانـې
خو شنډوې ته،   اوچې بکیـانـې
لا دا منم چې،   په لاس به درشي
اربړې، ترُشي،   څو اوچې پانې

پـردي مـالــونـه،   پـه خـبـتـه نغـارې
لوی لوی ملکونه،   په واک کښې غوارې
حـرص څـه دومـره،   ړوند او بـې حِـس کړې
خپله په ځان اوس،   خـنـبـوې دارې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېمه برخه

لنډې نظمونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ تندرونو په شپه

پهٔ نوم چمن کښې پاته، څانګ نهٔ لري
دغه تنکی، ښکلې معصومه غوټۍ
وي بې آسرې، خپل مور او پلار ئې نهٔ وي
لکه وړه یو څوک یتیمه جینۍ

دا تکه توره بلا شپه چې راشي
ډکه درنه وریځ راؤچلیږي
اسمان کښې واړه تندرونه هم چې
لهٔ زوره ؤپرقیږي، ؤډزیږي

وایه! نو اوس دغه معصومه غوټۍ
کومې سائې، کومې تنې له ورشي
لکه ماشومه، بې آسرې یتیمه
پهٔ دغه وخت دَ چا سینې له ورشي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

جرات

راته ؤکړه یو نظر
سر تر پایه سراسر
لکه زهٔ یم لوغړن
بل به نهٔ وي یو بشر

نهٔ اختیار لرم دَ دم
نهٔ مې واک شته دَ قدم
دَ اظهار معصوم خواهِش
ستا پهٔ رحم او کَرم

دا بندي یم کهٔ ازاد
دغه داد دے کهٔ اهداد

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

احساس او ننګ

هغه شپه چې مې درد پام کړو
هر ستم دَ خپل جانان ته
دواړه سترګې شوې راڅکې
بيا مې ؤکتل آسمان ته

بس ! يو آه مې لۀ خلې ؤخوت
پۀ اسمان کښې سره لمبه شوه
ښکته زمکه هم لۀ ويرې
بوربنېدله زلزله شوه

خو ! دې وينې بيا پۀ دَو کړم
پۀ اجل ئې پېرزو نۀ وو
زړ زړ لاړم ورله خواله
خو جانان پۀ خوب اوده وو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

څو چې وينم

بل يو هيڅ په نظر نشته
په کوڅه او په بازار
يو مرګے دے چې ئې وينم
سينه چاک کړځي اوار

يو زندان دے، بل مقتل دے
که ئې کلے دے که ښار
هم حجره هم په جمات کښې
جوړ يو درز دے دندوکار

نه اختر شته نه شوق در
نه مېلې شته، نه څوک يار
در په در خاورې په سر به
څه ژوندون وي څه روزګار

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

اے نجیبه! اے شهیده!

دَ پښتون دَ چمن ګُله!
دَ دښمن دَ سترګو خاره!
سرداری در نه لوګے شه
دَ وطن دَ سر دستاره!

نهٔ دیوه شته چې کړم بله
نهٔ ګلان شته چې ګېډۍ کړم
دا څو اوښکې پښتنې دي
دَ تا روح ته به ډالۍ کړم

ملامت درته ټول قام دے
دَ تا روح ته مې سلام دے
اے نجیبه! اے شهیده!
دَ تا روح ته مې سلام دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ روح کرب

څو کۀ ستړکي کړمه پټې
او زۀ نۀ ګورم يو لور ته
يا مې غوږ هم هډو نۀ ږدم
هر کوم غږ او هر يو شور ته

دغه لمس هم پسې شَل کړم
او دا ژبه هم اوده شي
کۀ مې جوش لۀ لاسه ورکړم
بيا هم هوش پسې چپه شي

خو! دَ روح سره به څۀ کړم
هغه لار او چار رانبايه
کنه! دلته اوس بې وس يې
دَ درد کريکه مې بيا ستايه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَور

هغه سترګې چې ئې سرې دي
پهٔ جهان ئې ملازې دي
هر څو اخلي ازارونه
دعاګانې ورپسې دي

مونږه خوار لهٔ درد او مينې
هر ارمان مو وينې وينې
بې وسي، مو اتبار ووړے
دَ هر چا دي سترګې سپينې

دا دنيا ده، دائې کار دے
دغه وخت، دغه روزګار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

پښتون زلمي ته

پۀ شعور بـانـدې بـینا شـه
دَ دسـتور ښخه آګا شـه
ننـګ او پـت خپلـه ښـوه کـا
او الفت هم سـرو پا شـه
پـۀ مېړانـه او غـېرت کښـې
تۀ دې یاد لکه پخوا شـه
آزادي کـۀ خپلو اکـي ده
تۀ پۀ دواړه سـرفدا شـه
ښـۀ هنر دے او کـۀ علم
پکښې لاړ ترا انتها شـه
کـۀ خرد دے، کـۀ جنون دے
پۀ خپل ځای پکښې یکتا شـه
ځان خبـر لۀ خپل پرون کا
او بـیا زده دي لۀ سبا شـه
مفکر شـه، مصور شـه
هم عمل او هم سـودا شـه

هم الوت شـه، هم رفعت شـه
تۀ هما او تۀ سـما شـه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلورمه برخه

غزلونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

لو یه و رشـــو دَ پښتنو کۀ بـــې بـــهاره نۀ و ے
ښکلې هو ســی بــه دَ دامانې دو مره خواره نۀ و ے

منګې ټیکرې، کړونج ټوټې، جو نه تار تاره نۀ و ے
زمونږ دَ کلي دَ ســیند غاړه بـــه اوزګاره نۀ و ے

لکه ما شـــوم بـــه کټورو پســې لاس نۀ جګوم
خو سپل دَ زانو دې آسمان کښې بې قطاره نۀ و ے

زما دَ زړۀ کالۀ ته ګوټ دا ســـې ممکن خو نۀ وو
کۀ ســـتا نظر ســـره زما دَ ســـتر ګو لاره نۀ و ے

چا بـــــه زما نه دَ لالا ګلو نه ښنګه ربـــــل
داســې کۀ زۀ پۀ خپله خاوره بـــې اختیاره نۀ و ے

تا بـــه زما دَ کامرانیو جنډې هســـکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بـــــلا پۀ کوڅه لاره نۀ و ے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پۀ تحويل دَ توره شپه څنګه خطا ځم
پۀ دستور دَ دې وطن څو مره وېريا ځم

دَ فنا دَ پروانې تحرير ته وايئ
پۀ دا لاره به وجود ته دَ بقا ځم

دَ اجل کومے هم واز دَ ژوند پۀ لار وي
زۀ خود سر دَ زمانې پرې خامخا ځم

ما دَ ګلو غنچه ؤليده کاکل کښې
اوس دَ خيال پۀ يو جونه تر ثريا ځم

څو پۀ ما دَ يار دَ سپورې وږم لګي
پسې زۀ به دَ خپل وَس تر انتها ځم

اوس دَ ګلي نغارچي وته ناري کړئ
نن دَ يار دَ زړۀ کالۀ وَته افشا ځم

مګر جنګ دَ هغه سترګو سهل نۀ دے
خو پۀ داړ سره دَ ګردې پښتونخوا ځم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ماتـه ئې وعـده ښه ده
نوې بـــــهانه ښه ده
خدایه! مازیګر تـه خَبر!
داسې تماشـــه ښه ده
هسې جرس غږ پسې
تللې قـــافله ښه ده
ستا همنوایی ـسره
دلتـه یو ټپـه ښه ده
یاد شـو لکه بـل مشال
ډېر اوس بــدرګه ښه ده
اوس راځه! خوبــونو کښې
خلکــو نـه پـرده ښـه ده
یاره! وضع، قــــطع دې
ښکلې پښتنــه ښه ده

رِنـد دې مَېکـدې تـه ځي
مونږ لره حـــجره ښه ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ډېراوې ستړګې بلا ډېرې کا
خُون آشنامې لا ډېرې کا

هر ارمان نه مې سَر پړې کا
ځه! اوس جوړې مُنارې کا

زما کسُو چې برعکس کړې
نورې ماتې آئينې کا

څۀلۀ به نۀ غوارم خو راشه
لرې بند دَ خلکو څۀلې کا

مُقدم پت او اُلفت دي
نورې وروستو تقاضې کا

شيرين يار دې خنې ستايي
بلاګانې ورپسې کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې پهٔ مونږه باندې سرهٔ راځي
ستا دَ اننګو زړهٔ له چې ځهٔ راځي

ماته دې یادونه زور ګیرې ښایي
کورته مې دَ زړهٔ پهٔ دبوالهٔ راځي

خلک به پهٔ شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلهٔ راځي

تا به دَ نظر غېږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لهٔ لېمهٔ راځي

پام کوره! لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږې
توی اوښکه لېمهٔ وته بیا نهٔ راځي

سترګو دې پهٔ رَپ کښې قیصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پــهٔ خاطــر د اغيارانــو اخګــر پرېــوت
چې پـهٔ مـا د يـار د مينې نظـر پرېـوت

کمـتري او عـاجزي مې هومره زور کښې
د انـاا‌و د غــرور هغــه غــر پرېــوت

دَ نُور شمع چې جلوه شوه ، ډک محفل کښې
پهٔ پرده دَ خلوتيانو شـــــــررپرېوت

نور بـه څهٔ ئې دَ قـامت عظمت بـيان کړم
پهٔ ســجده ورته سُنبـــل او نښتر پرېوت

نازک خيال چې مې بادشاه باندې اړ نهٔ وو
لاړ فقير غوندې تور خال ته پهٔ در پرېوت

شـــوخ نظر راڅخه ؤنغړد ډکو ســـترګو
کهٔ مانبام سيند کښې ککوړے دَ نمر پرېوت

زهٔ لا کله ســــــتا لهٔ غمه فريادي ووم
خو دَ دهر هرالم مې پهٔ ســــــر پرېوت

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړه له چې څه راځي

ماته دې یاد ونه زور ګیرې ښايي
کور ته مې دَ زړه په دېوالـه راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ بـاندې دَ ورځې رڼا غله راځي

تا به دَ نظر غېږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته له ليمه راځي

پام کوره! له سترګو مې ؤنه لوېږي
توی اوښکه ليمۀ وته بيا نه راځي

سترګو دې په رَپ کښې قيصه ختمه کړه
اوس به عيادت له خلک ښه راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تهٔ کهٔ رنها پېژنې
بیا به سبا پېژنې

سترګو کښې غلا پېژنې
دومره حیا پېژنې

لا ړ کهٔ غیریت لهٔ تا
بیا خو به ما پېژنې

زهٔ دې لکه سپوږے شوم
تهٔ به مې لا پېژنې

ننګ او پت دې کله زده
جور و جفا پېژنې

دا دَ زړهٔ پرهر کسه
خپله ادا پېژنې؟

ټول دې لهٔ هر خوا بدخوا
لږ کهٔ همخوا پېژنې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

سترګي دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

یا دَ بنجارې لهٔ خوارۍ مات دے زړهٔ
یا دَ کلي جونه ځان آسانې دي

نهٔ هغه نسیم شته، نهٔ وږمې دَ ګل
هر لورې ته سپورې هواګانې دي

قدر به دَ اوښکو څهٔ درزباد کړمه
دلته کښې چې وینې هم ارزانې دي

کسو کښې مې عکس دَ حسن امر شو
ټولې آئینې ورته حېرانې دي

زور د تفکر ئې راته هېڅ کړلو
چاوې؟ دَ کاکل غوټې آسانې دي

ستا دَ نظر وړانګې ستا تر ځانه شه
اوس زمونږ دَ ذات زرې تابانې دي

بېرته مې دَ سترګو چینې تاندې کړې
تاوې! هوسۍ تږې دَ دامانې دي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تکے خال دې کۀ نایاب دے
څاڅکے او ښکۀ ئې حساب دے

پۀ غانتول او پۀ زړېدې مې
کړے سود ستا دَ نصاب دے

ځار دَ تا دَ مخ لۀ آبه
چې خولې خولې ګلاب دے

مخ او زلفو رانۀ هیر کړۀ
کۀ حساب او کۀ کتاب دے

ستا دَ زلفو دَ تسخیر مې
بې تعبیره لا هر خواب دے

زیر و بم ئې ننګ او مینه
ګنه سُر دَ ژوند رباب دے

شیرین یاره! لب ئې ستایه
څو پۀ اور دې زړۀ کباب دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پهٔ آب دَ مينې مې وينځلے دے زړهٔ
لهٔ هر يو خيرې مې ساتلے دے زړهٔ

هر څو مره ګران او کهٔ ښاغلے دے زړهٔ
پهٔ يوه خلهٔ مې ستا منلے دے زړهٔ

نن ئې دَ سترګو پهٔ رموز کښې ؤوې
ستا ؤلې دو مره غلے غلے دے زړهٔ

خلهٔ يو ګيلې له جوړؤلے نهٔ شي
څنګه لهٔ خلکو دې اوښکلے دے زړهٔ

څو وو پهٔ څوکو دَ بانو چُور شوے
پهٔ تار دَ زلفو مې ګنډلے دے زړهٔ

تيارهٔ ئې خوب له دَ مړوند غوښتله
خو شيرين ياره! ما غندلے دے زړهٔ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ايله چې خلې له مې راتله ماته شوه
څو مره کچه کښې مې توبه ماته شوه

لا خو مې او ښکه يشـېدلې نۀ ده
چې ستا پۀ مخ باندې خوَله ماته شوه

څېرې ګرېوان مې ورته مخې ته کړو
دَ هغې لاس نه آئينه ماته شوه

دا مړاوې سترګې او باريکه مُسکا
دَ ګل توله، دَ جام نشه ماته شوه

سپوږمۍ پوره دَ نيمې شپې پۀ بلې
زما دَ خوب دَ کور پرده ماته شوه

دَ ګُمان قيد نه خلاصه شوې وعده
دَ يقين کور ته چې تله ماته شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

يوه لمحـــــه دَ زندګۍ چې مهربـــــانه نهٔ ده
دَ بـــــخت کاتب ســـره زمونږه خو څهٔ ورانه نهٔ ده

دَ ښار او کلي لوى وارهٔ ټول غم شـــريک دي زما
دَ درد قـيصه مې بـې بـنا، بـې خان و مانه نهٔ ده

تيارو خو ځکه ســاه ډوبــې وَته دوام بـــخښلے
هغه لېلا چرته يو شـــپه کاکل افشـــانه نهٔ ده

ستا پهٔ سودا کښې دومره ورک چې اوس پهٔ هيڅ هم نهٔ يم
شـــپه خو دَ غنو پهٔ چاپه کښې آســـانه نهٔ ده

چرې به ستا پهٔ بې لوظۍ تا ته راؤسپړي خلهٔ
پښتنه اوښکه ده څهٔ دومره بـــې زبـــانه نهٔ ده

دغه ئې ډېره دليري، کهٔ بُــــــزدلي ؤګڼم
زما دَ قـــتل پهٔ خطا هډو پښېمانه نهٔ ده

زما دَ وارهٔ زندګۍ دَ صبح و شام پهٔ بدل
دَ مازيګر دَ يو ديدن ســـودا څهٔ ګرانه نهٔ ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

بلا سوخت کۀ دَ احوال لۀ تنارۀ خورم
دِ هر تاوونه هم دا ستا دَ بېلتانۀ خورم
هست او نیست دي راته هېڅ دَ دیدن شوق کښې
خدای ګواه دے کۀ پۀ څۀ باندې به زړۀ خورم
خو پۀ "را" مې ژبه نۀ اوړي قند لبه!
پۀ دوا کښې کۀ څو ژبه دَ کارغۀ خورم
تپ دَ نمر دربـاندې هم زغملے نۀ شم
خو بس دا چې غریبي ده، لږ سارړۀ خورم
چې دا ستا پۀ نخښه ووځي لۀ کمانه
هغه غشي پۀ تتر واړه هم زۀ خورم
دَ آسمان دا تندرونه؛ ورشي، پوه کړئ!
نورې زۀ دَ ارمانونو شُومې نۀ خورم
ستا پۀ غم کښې هېڅ لۀ ستوني نۀ تېرېږي
کۀ پۀ قطع باندې شهد دِ هر خوارۀ خورم
دا چې کلک لکه سندان یم، سبب دا دے
لۀ فلکه ګزارونه بنۀ پاخۀ خورم
خدای ئې مالره کشته کا. بلا څۀ ده؟
ستا دَ لاسه خو زۀ زهر هم تراخۀ خورم

دَ وفا دلیل مې دا دے چې پښتون یم
قسمونه دَ باور به درته څۀ خورم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ لیکوال نور کتابونه

★ چاپ کتابونه

(۱) **افغان ګلونه** چاپ ۲۰۰۴

(۲) **اوښکې مشالونه** چاپ ۲۰۰۶

★ ناچاپ کتابونه

(۱) **چاربېته** (تحقیقي مقاله)

(۲) **شیرین بیان** (دَ شعر په وزن، بحر، عروضو او پښتو املا بحث)

نوټ: افغان ګلونه کتاب (چاپ ۲۰۰۴) دَ ۹۰ لسېزه کښې تخلیق شوو غزلو او نظمونو باندې مشتمل دے.

اوښکې مشالونه (چاپ ۲۰۰۶) دَ پنجاب په جېلونو کېمپ جېل او کوټ لکهپت جېل کښې دَ ۲۰۰۱ نه تر ۲۰۰۶ پورې وختونو کښې تخلیق شوے ادب دے.

دَ رنګونو پېوندونه (هم دا کتاب). **شیرین بیان** (ناچاپ) او **چاربېته** (ناچاپ) دَ هرې پور په زندان کښې دَ ۲۰۰۶ نه تر مارچ ۲۰۱۲ پورې وختونو کښې تخلیق شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ وخت په دُوړو هر څه خړ نه دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوره نه شي

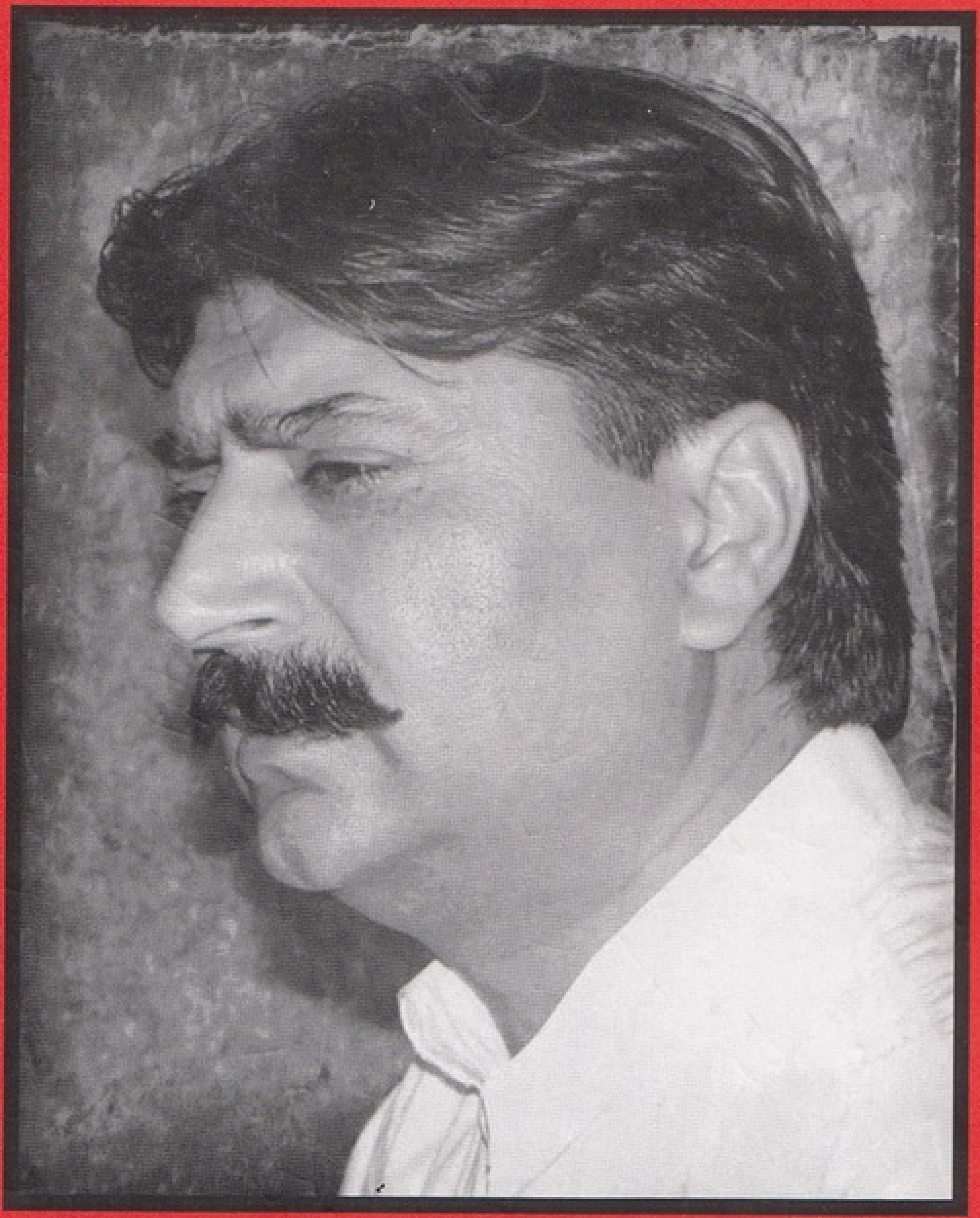

دَ چا دَ سترګو او بارخو په مینه
کله نرګس ، کله لاله ښکلؤم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library